

“การทำงานในแต่ละทีมต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง
คือ Coach, Tandem และ Phummibuttra
โมเดลนี้สร้างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม...
พอปรับลงไปในโครงการ หรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ
หัวหน้าที่รับผิดชอบก็เป็นพี่เลี้ยง
คณะทำงานเป็นเพื่อนหนุนพื้ นำ
ชาวบ้านที่เข้าร่วมก็เป็นภูมิบุตรา
ความชัดเจนของการมีส่วนร่วมมีมากขึ้น
มีการตอบสนองจากชุมชนกลุ่มต่าง ๆ
เช่น กลุ่มแม่อาสา กลุ่มดูแลคนพิการ
ทำให้เห็นความเป็นไทรพล้งในระดับ
ชุมชนสร้างผลสำเร็จให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

สุริยา ยีซุน
นายกเทศมนตรีตำบลปรัก

ปรักปลูกไทรพล้ง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปรักปลูกไทรพล้ง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

<https://thaihealthycommunity.org/>

ปรักปลูกโตรพล้ง เพื่อการพัฒนอย่งยั้ง.-- กรุงเทพา : สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3)
สำนักงนกองทุนสนับสนุนการสร้งเสริมสุขภาพ (สสส.), 2564.

100 หน้า.

1. ชุมชน. 2. การท่งเทียวโดยชุมชน. 3. สงขลา -- ความเป็นอยู่และประเพณี. I. ชื่อเรื่อง.

307.72

ISBN 978-616-393-333-1

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2564

บรรณาธิการอำนวยการ นางสาวดวงพร เฮงบุญพันธ์

บรรณาธิการ นางสาวสินีพร มฤคพิทักษ์
นางสาวโรชา ศรีเจริญ
นายศุภศิริ สิริโยธิน

ข้อมูล นายสุรียา ยี่ขุน
นางฝ่าหรีดะห์ มุเส่มสะเดา

จัดพิมพ์โดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3)
สำนักงนกองทุนสนับสนุนการสร้งเสริมสุขภาพ
อาคารเรียนรัฐสุขภาพ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี
แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพา 10120
โทรศัพท์ 0 2343 1500 www.thaihealth.or.th

จัดทำเนื้อหา ถ่ายภาพ และออกแบบรูปเล่ม บริษัท สไตส์ครีเอทีฟเฮ้าส์ จำกัด
เลขที่ 32/152 ซอยรามอินทรา 65 ถนนรามอินทรา
แขวงจระเข้บัว เขตลาดพร้าว กรุงเทพา 10230
โทรศัพท์ 0 2945 8051-3 โทรสาร 0 2945 8057
stylecreative@gmail.com, www.style.co.th
สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ 2537

ปรักปลูกปลูกโตรพล้ง ร่วมม่งหวังให้ยั้งยั้ง ทุกชุมชนคนรู้ต้น สร้งหมั่นแล่น “ลูกแผ่นดิน”

นางสาวตวงพร เสงษนุชพนธ์

ผู้ช่วยผู้จัดการอาวุโสกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
รักษาการผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

“เมื่อความยั่งยืนส่วนหนึ่งอยู่ที่แหล่งเรียนรู้
เราจึงต้องหาวิธีการหนุนเสริม ให้องค์กรสร้าง
แหล่งเรียนรู้โดย

หนึ่ง-เราไปทำให้แหล่งเรียนรู้เพิ่มจำนวนขึ้น
จากปฏิบัติการทั่วไป เป็นปฏิบัติการที่ถ่ายทอดได้
ขยายผลได้

สอง-เรากำหนดที่ปฏิบัติการสามารถเป็นครูได้
ทั้งในพื้นที่และข้ามพื้นที่ จัดการภูมิปัญญาให้เป็นความรู้
ให้ภูมิปัญญากระจายไปในเครือข่าย

นี่คือสิ่งที่เรากำทำได้มาก และเกิดได้จริง เพียงแต่
เปิดพื้นที่ให้องค์กรเล่าเรื่องของตัวเองให้คนอื่นฟัง
แล้วคนอื่นรู้สึกว่ามันน่าทำ มีประโยชน์ ทำในหมู่บ้านเรา
ไม่มี หรือหมู่บ้านติดกันไม่เคยรู้เลยว่าทำแบบนี้ได้ผล”

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัยชุมชนที่ใช้ระเบียบวิธีการ
“การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (Rapid Ethnographic
Community Assessment Process : RECAP) ที่แสดงถึงทุนและศักยภาพ
ของทุนทางสังคม ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดขบวนการ
“ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ชุมชนสุขภาวะ”

ข้อมูลจากงานวิจัยได้ถูกบันทึกและบรรยายออกมาเป็นสารคดี
ขณะที่อ่านก็จินตนาการไปได้ว่าพื้นที่เทศบาลตำบลปริก ช่างเข้มแข็ง มีผู้คนที่
ใจดี รวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาที่หลายเรื่องราวที่บ้านเรามี หลายเรื่องราว
ที่ยังไม่มี แต่จากเรื่องราวเหล่านี้ น่าจะไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของเราได้
ซึ่งเป็นความตั้งใจของทุกฝ่ายที่ประสงค์ให้เกิดการกระตุ้นจากสาระในหนังสือ
สารคดี “ปริกปลุกไทรพล้ง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ผู้อ่านจะรู้สึกได้ถึง ความงาม ความดี
ความจริง ที่มีอยู่ในชุมชน หมู่บ้าน และตำบล จากการที่เรารู้จักตัวเราเอง
อย่างเป็นระบบหรือที่เราเรียกกันว่า “การวิจัยชุมชน” ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือ
หลักคิดที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพร่ำบอกและย้ำเตือนพวกเราถึงแนวทางการ
พัฒนาว่าต้องใช้กลยุทธ์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การพัฒนาจะต้อง
“ระเบิดจากข้างใน” และจงใช้ความพยายามในการอยู่กินแบบ “พอเพียง”
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะได้มาร่วมเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน...

8

24

54

40

60

72

76

สารบัญ

- 8 เทศบาลตำบลปริก
พลังสามวัฒนธรรม
ผู้ขับเคลื่อนทาวชิชาลัย
- 18 ปริกโมเดล การบริหารจัดการ
แบบมีส่วนร่วม
- 24 การพัฒนาคน
คือโครงสร้างพื้นฐาน
แห่งความยั่งยืน
- 28 สร้างความสำเร็จ-
เคล็ดลับการมีส่วนร่วม
- 32 รู้แจ้งระเบียบราชการ
เพื่อใช้งานสืบไกล
- 36 ประสานพลังท้องถิ่นกับท้องที่
เพิ่มผลดีให้ชุมชน

- 40 การบริหารจัดการ
แบบมีส่วนร่วม
รวมพลังทุกภาคส่วนในพื้นที่
- 44 สังคมคนดีสร้างคนดี
หนุนเสริมคนดี
- 50 ข้อมูลข่าวสารรวดเร็วทั่วถึง
อีกหนึ่งพลังสร้างสันติสุข
- 54 พลังเงินทุนชุมชน
บุกเบิกหนทางยั่งยืน
แห่งสังคมสวัสดิการ
- 60 “ขยะฐานศูนย์”
ความสำเร็จจากครัวเรือน
สู่การจัดการขยะปลายทาง

- 66 เอาใจใส่ชีวิตรุ่งอรุณ
สร้างความอบอุ่นใจให้วัยชรา
- 72 เตรียมพร้อมรับมือ
ลดความสูญเสีย
ตั้งธงไว้ผู้เสียชีวิต
- 76 สังคมไม่เดือดร้อน
ต้องพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ
- 82 สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา
เพิ่มคุณค่าแต่ช่วงวัย
แห่งการเรียนรู้
- 90 หลักสูตรท้องถิ่น ปฏิบัติการจริง
สร้างพลเมืองตื่นรู้
- 95 ไตรพลัง การเคลื่อนไหวย
พัฒนาไม่หยุดนิ่ง

82

96

เทศบาลตำบลปริก พลังสามวัฒนธรรม ผู้ขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย

ลองได้ถึงอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เราแวะไปที่มหาวิทยาลัยปริก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Prik University of Wisdom and Technology for Sustainable Development : Prik USD) ณ เทศบาลตำบลปริก ซึ่งตั้งอยู่ริมสองฟากถนนเพชรเกษม มีพื้นที่ขนาดกะทัดรัด โดยมีถนนเล็ก ๆ เชื่อมต่อชุมชนต่าง ๆ กับถนนใหญ่

ชื่อบ้านนามเมืองมักมีความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ ท้องถิ่น ในอดีตพื้นที่เทศบาลตำบลปริกมีคลองปริกเป็นแหล่งน้ำสำคัญ ที่หล่อเลี้ยงผู้คนในพื้นที่ สาเหตุที่เรียกว่า “คลองปริก” เนื่องจากบริเวณ ตลอดแนวริมคลองมีต้นปริกขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ต้นปริกที่ว่าเป็นพืชยืนต้น ไม้เนื้ออ่อนค่อนข้างแข็ง เป็นสายพันธุ์ที่อยู่ระหว่างปอกกับปลา มีลำต้นสูง ประมาณ 10-15 เมตร จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้าน แห่งนี้ว่า “บ้านปริก” และพัฒนากลายเป็นตำบลปริกในปัจจุบัน การปกครองในพื้นที่ปริก ยุคเริ่มแรกปกครองในรูปแบบหมู่บ้าน และตำบลเพียงอย่างเดียว โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ปกครองในพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ภายหลังพื้นที่ขึ้นในของ ตำบลปริกถูกยกให้มีสถานะเป็นสุขาภิบาล ประกอบด้วยพื้นที่บางส่วนของ หมู่ 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 ขึ้นเป็นสุขาภิบาลปริก เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508

เทศบาลตำบลปริกจัดตั้งขึ้น โดยการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลตาม “พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542” ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก. วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ เมื่อพ้นกำหนด 90 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 สำนักงานเทศบาลตำบลปริก ตั้งอยู่ในหมู่ 3 ตำบลปริก อำเภอสะเตกา จังหวัดสงขลา โดยอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดสงขลา ห่างจากที่ว่าการอำเภอสะเตกาประมาณ 8 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองจังหวัดสงขลาประมาณ 63 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่เดิมของสุขาภิบาลปริก ประมาณ 4.8 ตารางกิโลเมตร อาณาเขต ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ 3 และ 6 องค์การบริหารส่วนตำบลปริก ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่ 2, 3 และ 5 องค์การบริหารส่วนตำบลปริก ด้านทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ 5 และ 7 องค์การบริหารส่วนตำบลปริก ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับคลองอู่ตะเภา

เทศบาลตำบลปริกมี 7 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนตลาดใต้-บ้านกลาง ชุมชนทุ่งออก ชุมชนตลาดปริก ชุมชนร้านโน ชุมชนสวนหม่อม ชุมชนปริกตก และชุมชนปริกใต้ ชุมชนต่าง ๆ ดังกล่าวกระจายอยู่สองฟากถนนเพชรเกษม

เทศบาลตำบลปริกมีประชากรรวมทั้งสิ้น 5,341 คน แบ่งเป็นเพศชาย 2,578 คน (ร้อยละ 48.28) เพศหญิง 2,763 คน (ร้อยละ 51.73)

การบริหารจัดการของเทศบาลตำบลปริกและการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนากระดบอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความเชี่ยวชาญในการพัฒนาพื้นที่ เกิดผู้นำทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และแกนนำชุมชน ความสำเร็จดังกล่าว ทำให้ได้รับการรับรองจากองค์กรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จนเกิด “ศูนย์อบรมการบริหารจัดการพื้นที่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ภายใต้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยปริก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับมหาวิทยาลัยปริกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 โดยแหล่งเรียนรู้ของวิชาหลัก วิชาการอง และวิชานวัตกรรมของมหาวิทยาลัยปริกฯ อยู่ในสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลปริก และมีอยู่ใน 7 ชุมชนและ 7 กลุ่มสังคมของเทศบาลตำบลปริก ในส่วนของ 7 กลุ่มสังคมประกอบด้วย สังคมคนดี สังคมสันติสุข สังคมสวัสดิการ สังคมรักโลก สังคมปรับตัว สังคมเอื้ออาทร และสังคมไม่เดือดร้อน

เมื่อไปที่อยู่ที่เทศบาลตำบลปริกย่อมสร้างโอกาสให้เข้าถึง เข้าใจ การบริหารจัดการงานแบบไตรพลัง ที่เป็นแกนหลักของการบริหารจัดการท้องถิ่น

แบบมีส่วนร่วม เป็นการสร้างนวัตกรรม และวิธีการบริหารจัดการของชุมชน 7 ชุมชน และกลุ่มสังคม 7 กลุ่มของเทศบาลตำบลปริก กล่าวได้ว่าพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาลตำบลเป็นทั้งห้องเรียน ห้องทดลอง สถานที่ปฏิบัติการจริงแห่งมหาวิทยาลัยปริกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวคิดและหลักการบริหารจัดการแบบไตรพลังเป็นพลังสามประสาน ขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลปริก ขณะเดียวกันภาพรวมประชากรปริก มีสามวัฒนธรรมคือไทยมุสลิม ไทยพุทธ และไทยเชื้อสายจีนที่อยู่รวมกันอย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งในเดียวอย่างพี่น้อง มาตั้งแต่เริ่มต้นสร้างชุมชนราวปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ปัจจุบันเทศบาลตำบลปริกมีไทยมุสลิมร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นจึงมีเสียงและบรรยากาศแห่งการทำละหมาดให้สัมผัสได้และพบเห็นภาพที่ดึงมาจากความเคร่งครัดในหลักศาสนา อาทิ ไม่มีร้านจำหน่ายเครื่องดื่มของมีนเมา

ปริกมีมัสยิดจำนวน 8 แห่ง คือ 1. มัสยิดกลาง (ชุมชนทุ่งออก) 2. มัสยิดตลาดใต้ (ชุมชนตลาดใต้-บ้านกลาง) 3. มัสยิดดาหฺรอนอาหมัน (ชุมชนร้านโน) 4. มัสยิดมุฮิบีน (ชุมชนสวนหม่อม) 5. มัสยิดนูริลศูต่า (ชุมชน

ปริกตก) 6. มัสยิดนูรูลอามีน (ชุมชนปริกตก) 7. บาลาย (ชุมชนสวนหม่อม) และ 8. มัสยิดดารุลเราะหมีะ (ชุมชนสวนหม่อม)

ในเขตเทศบาลตำบลปริกมีไทยพุทธร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีศูนย์ปฏิบัติธรรม 1 แห่ง มีสถานศึกษา 4 แห่ง คือโรงเรียนเทศบาลตำบลปริก โรงเรียนบ้านปริก โรงเรียนบ้านปริกใต้ โรงเรียนพัฒนาศาสตร์มูลนิธิ ขณะเดียวกันมีคนไทยเชื้อสายจีนที่ส่วนใหญ่มีร้านค้าและบ้านพักอาศัยอาศัยอยู่ในชุมชนตลาดปริก มีศาลเจ้า 2 แห่งคือ ศาลเจ้าจินตงโจ้วซือ และศาลเจ้ายกเต็ก (ชุมชนตลาดปริก) ที่มีบริเวณกว้างขวาง

ลักษณะพหุวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลปริกแสดงออกที่วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีวัฒนธรรมไทยมุสลิมมีงานวันเมาลิดิลนบี (ประมาณเดือนมิถุนายน) การถือศีลอด วันอีดิลฟิตรี - อีดิลอฎฮฺยา การเข้าสุนัตหมู่ ประเพณีวัฒนธรรมไทยพุทธ มีงานทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ (เดือนมกราคม) ประเพณีสงกรานต์ (เดือนเมษายน) งานสมโภชและถวายเทียนพรรษา (เดือนกรกฎาคม) และประเพณีวัฒนธรรมเชื้อสายจีน ซึ่งมีวันสารทจีน วันตรุษจีน วันไหว้พระจันทร์

ใกล้กับตำบลปริกยังมีสถานที่อีกแห่งที่น่าสนใจคือ วัดหัวถนน ตั้งอยู่ที่ถนนกาญจนาภิเษก อำเภอสระเดา โดยชื่อวัดมาจากที่ตั้งซึ่งเป็นจุดบรรจบที่เจ้าเมืองไทรบุรี (ปัจจุบันอยู่ในเขตมาเลเซีย) และเจ้าเมืองสงขลาได้สร้างถนนเชื่อมต่อระหว่างทั้งสองเมือง และถนนมาบรรจบกันที่ตรงนี้ ชุมชนจึงชื่อว่าบ้านหัวถนน และได้ชื่อวัดหัวถนน พระปลัดฤทธิพร จารุวัฒน์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหัวถนน ได้กล่าวถึงจุดเด่นของวัดหัวถนนว่า

“วัดหัวถนนมีพระพุทธรูปสีขาวองค์ใหญ่ภายในประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งเจ้าอาวาสวัดหัวถนนได้อัญเชิญมาจากประเทศอินเดียเมื่อต้นปี พ.ศ. 2555 และนำมาประดิษฐานไว้บนชั้น 2 ขององค์พระเพื่อให้ประชาชนได้กราบไหว้บูชา บริเวณโดยรอบของที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุมีรูปปั้นพระพุทธรูปและพระเกจิอาจารย์ชื่อดัง เช่น พระพุทธสิหิงค์ หลวงปู่เงิน พุทธโชติ พระพุทธโสธร หลวงปู่ทอง หลวงพ่อโต สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พระพุทธชินราช หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงพ่อวัดบ้านแหลม หลวงพ่อคง ธมฺมโชโต หลวงพ่อวัดไร่ขิง หลวงพ่อจง พุทธโร หลวงพ่อพระใส หลวงพ่อเจริญ ปภาโส พระพุทธนเรศศักดิ์ชัยไพรีพินาศ และ หลวงปู่สุข”

ภายในเขตเทศบาลตำบลปริกมีร้านอาหารหลายแห่งตั้งแต่ระดับรองรับนักท่องเที่ยวเช่น ร้านอาหารไทย-มาเลย์ (ปริก) และร้านอาหารครัวนาวาวิ บนถนนเพชรเกษมหรือร้านอาหารท้องถิ่น เช่น ร้านชายโดถนนมิตรสงครามมีข้าวยา ข้าวเหนียวเนื้อทอด โรตีสีน้ำแกง น้ำชา กาแฟ เป็นต้น

ภาพรวมของเทศบาลตำบลปริกคือ ความเจริญงอกงามเติบโตใหญ่จุดต้นปริกที่โตวันโตคืน แม้ขยายไปตามชุมชนต่างๆ ของเทศบาลตำบลปริกการอยู่ร่วมกันระหว่างปริกกับต้นไม้อื่นๆ เฉกเช่นคนไทยมุสลิม ไทยพุทธ และไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ร่วมกัน ขับเคลื่อนสังคมที่ติงามร่วมกัน หากท่านมีโอกาสมาท่องเที่ยวสถานที่จริง จะสัมผัสได้ถึงเสน่ห์ของวิถีชีวิตที่งดงาม และเรื่องราวดี ๆ ดังต่อไปนี้

สุริยา ยีขุน
นายกเทศมนตรีตำบลปริก

ปรักโมเดล การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

มหาวิทยาลัยปริกเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืนมีความเป็นมาอย่างไร เรียนรู้เกี่ยวกับอะไร ใครเป็นผู้เรียนผู้สอน เนื้อหาหลักสูตรได้มาจากไหน **สุริยา ยีขุน** นายกเทศมนตรีตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และ นายกสมาคมมหาวิทยาลัยปริกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นผู้ให้ความกระจ่างในเรื่องนี้

สร้างการมีส่วนร่วมผ่านโมเดลไตรพลัง

สุริยา ยีขุน เล่าถึงการทำงานอย่างต่อเนื่องกว่าสองทศวรรษจนประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์

“การทำงานให้สำเร็จต้องอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วม โจทย์ตรงนี้ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องสามพลัง หรือไตรพลังขึ้นมา คนที่เราได้อยู่เมื่อจำแนกแยกแยะแล้วเห็นว่าจะอย่างน้อยมี 3 กลุ่ม เราจัดแบ่งเพื่อให้เด่นชัดว่า คนที่อยู่ในระดับบริหาร ตั้งแต่ระดับกลาง ไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการกอง หัวหน้าสำนักปลัด หรือตัวปลัดเองที่เป็นหัวหน้าชุดของข้าราชการ คนกลุ่มนี้ผ่านร้อนผ่านหนาว และผ่านประสบการณ์ในการทำงานมาอย่างน้อยที่สุดในเรื่องของระเบียบราชการ เข้าใจกฎระเบียบ วิธีการปฏิบัติราชการที่ถูกต้อง ก็จัดกลุ่มนี้ในฐานะเป็นที่เล็งคนในองค์กร ทำหน้าที่คอยแนะนำ บอกกล่าว สอนชี้แนะน้อง ๆ ในกลุ่ม จึงตั้งให้เป็น Coaching ใช้ประสบการณ์ทำงานมาไม่ต่ำกว่าสิบปี มาช่วยขัดเกลาถ่ายทอดพลังให้ทีมงานได้ นี่เป็นกลุ่มที่หนึ่ง”

นายกเทศมนตรีตำบลปริกเว้นช่วงให้ทำความเข้าใจก่อนกล่าวต่อว่า

“เสร็จแล้วเราคิดว่าการสร้างข้อต่อระหว่างกลุ่มที่หนึ่งไปสู่กลุ่มที่สอง กลุ่มที่สาม ตรงนี้ต้องมีกลุ่มคนที่มารองรับกลุ่มที่หนึ่งได้ คือต้องมีเพื่อนคอยหนุน पीคอยนำ เราเรียกกลุ่มคนนี้ว่า Tandem ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งพี่ทั้งเพื่อน สร้างความเข้าใจระเบียบวิธีการทำงานเอาประสบการณ์มาถ่ายทอดระหว่างกัน กลุ่มสุดท้ายที่สำคัญในองค์กรท้องถิ่นก็คือพนักงานจ้าง ซึ่งไม่ใช่ใครที่ไหน ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่เป็น “ลูกที่” เราที่ตั้งใจให้ไ้ไ้ขึ้นมาว่าเป็นภูมิบุตรา (Phummibutra) ลูกแผ่นดิน คนกลุ่มนี้เขาอ้อมมีสำนึกของคนในท้องถิ่น การเป็นเจ้าของพื้นที่ สำนึกแห่งการรักบ้านเกิด เราต้องขัดเกลา สร้างความรู้ ความเข้าใจให้เขาทำงานเพื่อทดแทนคุณแผ่นดินได้ หรือทำงานเพื่อบ้านเกิด เมืองนอนของเขาได้”

ส่งต่อไ้รพลังสู่ชุมชน

“การจัดทีมไ้รพลังนี้ เริ่มจากปี พ.ศ. 2540 พยายามสร้างให้ เห็นว่า บนพื้นฐานของข้อจำกัดเรื่องกำลังคนนั้นสติปัญญาสำคัญกว่า ให้ทั้ง สามกลุ่มถ่ายทอดพลังความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งสามกลุ่มต้องเข้าใจ บทบาทหน้าที่ ตอนช่วงทศวรรษแรก 2540-2550 เราประชุมร่วมกันบ่อยมาก เข้าวันอังคารเราประชุมหัวหน้าหน่วยราชการก็คือ Coach หรือกลุ่ม พี่เลี้ยง และให้พี่เลี้ยงไปประชุมในหน่วยของเขา ข้อมูลที่ส่งผ่านจากที่ประชุม เข้าวันอังคารได้ถึงทีมงานใหม่ วิธีการประเมินก็ดูไ้ดูว่า สิ่งที่เราออกแบบ ต้องการทำให้ ทีมงานมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ถ้ารู้เรื่องเข้าใจก็แสดงว่า Coach ถ่ายทอดได้ดี เราทดลอง ๆ จนกระทั่งเห็นชัดว่าไ้รพลังเกิดขึ้น อันนี้ เป็นข้อแรก” สุริยาเล่าถึงการสร้างไ้รพลังที่เริ่มต้นเมื่อกว่าสองทศวรรษก่อน และกล่าวเพิ่มเติมว่า

“ตอนที่ทำเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในเบื้องต้น เราใช้ ทั้งสามกลุ่มของเทศบาลว่าทุกคนต้องเป็นเจ้าของที่ชุมชน ทุกคนในเทศบาล ตั้งแต่ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย และทีมงาน ตอนนั้นมีประมาณ 30 คน จัดเป็นเจ้าหน้าที่ชุมชนทั้งหมดลงไปทำงานร่วมกับชุมชน”

วิธีการคือ เทศบาลตำบลปริกมี 7 ชุมชน แต่ละชุมชนมี คณะกรรมการ ชุมชน โดยมีประธาน รองประธานและกรรมการต่าง ๆ ส่วนทีมงานจาก เทศบาลที่มีผู้อำนวยการกองเป็นหัวหน้าก็ไปเป็นคณะทำงานสนับสนุน การขับเคลื่อนงานในชุมชน ตรงนี้เป็นเหมือนพี่เลี้ยง ส่วนคณะกรรมการชุมชน เป็นเหมือนเพื่อนหนุนพี้น้ำ และบุคลากรที่ร่วมโครงการต่าง ๆ ในชุมชนเป็น ภูมิบุตรา ปัจจุบันสำนักปลัด กองงานของเทศบาล 7 กองและผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลตำบลปริกได้จัดทีมงานจากเทศบาลไปร่วมงานกับชุมชน ทั้ง 7 แห่งเป็นพี่เลี้ยงทำงานร่วมกับชุมชนสร้างรูปแบบไ้รพลังขึ้น

นายกเทศมนตรีตำบลปริกสรุปให้ฟังว่า เมื่อกรรมการชุมชนทำงานกันเองก็มีสามกลุ่ม เป็นไตรพลังเช่นกัน ประธานชุมชนเป็นที่เลื่อง กรรมการชุมชนเป็นเพื่อนหนุนพินำ คนในชุมชนที่เป็นตัวแทนฐานการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ คือ Phummibuttra เป็นคนดีของแผ่นดิน

ในระดับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ของชุมชนก็ใช้รูปแบบไตรพลัง สุรียา ยีขุน กล่าวว่า “พอปรับลงไปโครงการ แหล่งเรียนรู้ของแต่ละวิชา หรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ หัวหน้าที่รับผิดชอบก็เป็นพี่เลี้ยง คณะทำงานก็เป็นเพื่อนหนุนพินำ และชาวบ้านที่เข้าร่วมก็เป็นภูมิบุตรา ความชัดเจนของการมีส่วนร่วมมีมากขึ้น การตอบสนองของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่อาสา กลุ่มดูแลคนพิการ กลุ่มจัดการสิ่งแวดล้อมระดับครัวเรือน ระดับชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะ เป็นต้น การจัดกลุ่มแบบนี้เกิดขึ้นมากมาย ทำให้เห็นความเป็นไตรพลังในระดับชุมชนที่สร้างผลสำเร็จให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

“ทุกระดับการทำงานในแต่ละทีมในแต่ละส่วนงานต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 อย่าง หนึ่ง Coach สอง Tandem และสาม Phummibuttra โมเดลนี้สร้างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมได้” สุรียา เน้นประเด็นสำคัญ

กล่าวได้ว่าเรื่องราวของปริกโมเดลไตรพลังนี้ คือแก่นของวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ที่เป็นวิชาหลักของมหาวิทยาลัยปริก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กอเล็ม ดาอี
รองนายกเทศมนตรีตำบลปริก

การพัฒนาคน คือโครงสร้างพื้นฐานแห่งความยั่งยืน

หากถามว่าความยั่งยืนสร้างได้อย่างไร กอเล็ม ดาอี รองนายกเทศมนตรีตำบลปริก หนึ่งในคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลปริกให้แง่คิดที่น่าสนใจ

การพัฒนาคนคือการพัฒนากที่ยั่งยืน

กอเล็มเล่าว่า “เราอยากเห็นเมืองปริกมีการพัฒนาที่ถูกต้องยั่งยืน ในฐานะที่เป็นคนปริก เกิดที่นี่ก็เห็นพัฒนาการมาตลอด ตั้งแต่ช่วงปรับเปลี่ยนจากสาขาวิชามาเป็นเทศบาลที่เป็นเหมือนหัวเลี้ยวหัวต่อ ในงบประมาณปี พ.ศ. 2542 มีไม่ถึง 10 ล้านบาท แต่ความต้องการของประชาชนด้านความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ คิดรวมกันออกมาได้ 300 กว่าล้านบาท ต้องจัดลำดับกันตามความเดือดร้อน นั่นคือโครงสร้างพื้นฐานต้องทยอยทำ แต่การพัฒนาที่สำคัญต้องเริ่มที่คน เปลี่ยนพื้นฐานคิด วิธีคิด สิ่งที่ทำได้ก่อนคือการมีส่วนร่วม ความร่วมไม้ร่วมมือกันทำงาน ทั้งนี้เทศบาลตำบลปริกมีพื้นที่ขนาดเล็กราว 4.8 ตารางกิโลเมตร คนส่วนใหญ่รู้จักกันอยู่แล้ว เราตั้งกรรมการจากตัวแทนชุมชน 7 ชุมชนมาประชุมตกลงร่วมกันว่า โครงสร้างพื้นฐานจะทยอยทำตามเงินงบประมาณ”

กอเล็ม ดาอีเล่าถึงสภาพชาวบ้านเทศบาลตำบลปริก ซึ่งมีลักษณะพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนว่า

“เรามีพื้นฐานที่ดี คือชุมชนเทศบาลตำบลปริกส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมรู้จักมักคุ้นกัน เวลามีกิจกรรมต่าง ๆ ก็ไปมาหาสู่กัน ไม่ว่าจะเป็นพี่น้องไทยพุทธ พี่น้องไทยมุสลิม พี่น้องไทยเชื้อสายจีน เกิดมาเราก็เห็นการอยู่ร่วมกันดังกล่าวแล้ว

ตรงนี้เป็นทุนทางสังคมของเราคือความร่วมมือของคนในพื้นที่ เราเรียกมาพูดคุยประชุมเดือนละครั้งตามสะดวก ที่นี้ท่านนายกจุดประกายความคิดด้วยคำถามว่า ให้ปรักสวยทำอย่างไร จากนั้นก็มีการประชุม ระดมความคิด ทำแผน เริ่มจากจัดการเรื่องขยะ เรื่องนี้ทำให้หลายชุมชนพร้อมกัน เราทำเป็นตัวอย่างโดยเริ่มจากบ้านตนเองก่อน ตั้งแต่บ้านนายก ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ผู้นำทางศาสนา จนถึงบ้านเจ้าหน้าที่พนักงานเทศบาลทั้งหมดทุกคน ต้องทำเป็นตัวอย่าง และทำอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จ และสร้างศรัทธาความน่าเชื่อถือให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ การจัดการขยะดังกล่าวมีการพัฒนาคน มีการสร้างไทรพล้งอยู่ในนั้น”

ในอีกด้านหนึ่งกล่าวได้ว่า มีการสร้างและใช้ประโยชน์จากการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ด้วยระบบข้อมูลชุมชนมาเป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จ

โรงเรียนเทศบาลเพื่อการพัฒนาตั้งแต่ต้นทาง

“พอได้เป็นทีมงานบริหารเทศบาลตำบลอีกสมัยหนึ่ง เราทำเรื่องโรงเรียนเทศบาล โดยทุนดำเนินงานส่วนหนึ่งมาจากความสำเร็จของการจัดการขยะที่ชาวบ้านทุกชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ประหยัดงบประมาณ มีเงินเก็บสะสม 4-5 ล้านบาท เราเห็นว่าการพัฒนาคนต้องทำทุกช่วงชั้น เรามุ่งมั่นพัฒนาตั้งแต่เด็กเล็ก เรามีศูนย์เด็กเล็ก และพัฒนาโรงเรียนตั้งแต่อนุบาล 1-2-3 ปฐมวัย ประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนนี้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดอยากเปิดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้วย” รองนายกเทศมนตรีตำบลปรักกล่าวและว่า

“การศึกษาอยู่ที่ไหนก็ทำให้ดีได้ เรามีนโยบายเรียนฟรี เรียนดี เรียนอย่างมีคุณภาพ เราทำของเราเองพิสูจน์ว่าท้องถิ่นทำได้ โรงเรียนเทศบาลเมื่อเปิดแล้วเน้นให้เห็นความแตกต่าง เรามีหลักสูตรท้องถิ่น 8+4 หมายถึง นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชุมชน 4 สาระวิชาไปพร้อมกับสาระวิชาหลัก 8 วิชา ปัจจุบันเรามีนักเรียน 545 คน ครูโรงเรียนและผู้ช่วยครู 38 คน ฝ่ายบริหารจัดการและธุรการราว 17 คน ส่วนศูนย์เด็กเล็กมี 67 คน ครูเด็กรวมผู้ช่วย 4 คน ตอนนี้องค์การบริหารส่วนตำบลเตรียมเปิดสอนมัธยมศึกษาตอนปลาย อาคารเรียนเรามีแล้วรอการอนุมัติเท่านั้น”

อุสมาน หวันทะเลเป๊ะ
รองนายกเทศมนตรีตำบลปริก

สร้างความสำเร็จ - เคล็ดลึกลับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมสร้างความสำเร็จ ความเชื่อมั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากมีการร่วมแรงร่วมใจกันแล้ว จะเห็นผลลัพธ์ชัดเจน ดังที่อุสมาน หวันทะเลเป๊ะ รองนายกเทศมนตรีตำบลปริก ขยายความให้ฟังดังต่อไปนี้

ไม้ร่วมป่าประชาร่วมใจ

“ตำบลปริก มาจากชื่อต้นปริกซึ่งเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางมีความสูง 10-15 เมตร ในอดีตต้นปริกขึ้นเต็มบริเวณพื้นที่คลองปริก ชุมชนนี้จึงได้ชื่อว่าบ้านปริก พื้นที่เรามีคลอง 3 สาย มีคลองปริก คลองต้นขนุนและคลองอู่ตะเภา คลองอู่ตะเภาเป็นคลองสายหลักของเกือบทั้งจังหวัดสงขลา พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ใช้น้ำประปาที่ผลิตจากน้ำในคลองอู่ตะเภา ตำบลเรามี 11 หมู่บ้าน ในส่วนเทศบาลตำบลปริกมี 7 ชุมชน เรามีทั้งไทยอิสลามไทยพุทธ และไทยเชื้อสายจีนอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ” อุสมาน หวันทะเลเป๊ะ กล่าวสรุปถึงสภาพชุมชนปริกที่ชาวบ้านต่างวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันได้เหมือนต้นปริกซึ่งอยู่ร่วมกับต้นไม้อื่น ๆ ได้เช่นกัน

ความสำเร็จเป็นแรงจูงใจ

ปริกก็เหมือนต้นไม้อื่น ๆ ที่ค่อย ๆ เติบโต เมื่อเติบโตใหญ่จึงขยายพันธุ์ได้ เทศบาลตำบลปริกก็เช่นกัน

“ตอนแรก ๆ ที่ยกฐานะจากลูกาภิบาลเป็นเทศบาลราวปี พ.ศ. 2542 ตอนนั้นเรามีงบประมาณ 9 ล้านบาท การทำแผนชุมชนโดยพี่น้องในชุมชน เสนอแผนมาเยอะแยะต้องใช้งบประมาณร่วม ๆ 200-300 ล้านบาท เป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานเกือบทั้งหมด ท่านนายกฯ บอกว่าเรามีงบประมาณ 9-10 ล้านบาทต่อปี เราไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพี่น้องประชาชนในส่วนนั้นได้พร้อมกันอยู่แล้ว ดังนั้นเรื่องไหนที่ทำได้ก็ทำไปก่อน ให้ประสบความสำเร็จ” อูสมานเล่าและกล่าวต่อว่า

“เวลานั้นเรามีปัญหาเรื่องขยะ มีขยะประมาณวันละ 8-10 ตัน ทุกสิ่งทุกอย่างชาวบ้านมาทิ้งลงถังขยะหมด เช่น ตัดกล้วยหลังบ้านเอาเครือกล้วยเสร็จแล้ว ก็นำต้นกล้วยมาวางกองทิ้งไว้ที่ถังขยะ แทนที่จะนำไปใส่โคนต้นไม้ ทำเป็นปุ๋ย การเก็บขยะต้องทำวันละ 2-3 เที่ยว มีการประชุมกันว่าเราน่าจะจัดการขยะ ซึ่งเป็นการจัดการที่ไม่ต้องลงทุนมาก ก็ประสานกับสถาบันวิชาการ มอ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขอนักศึกษาจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม มาวิจัยในพื้นที่ โดยจัดพี่น้องประชาชนเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ผลที่เกิดขึ้นคือทำให้ชาวบ้านรู้ว่า ขยะมีกี่ประเภท แต่ละประเภทต้องจัดการอย่างไร ตอนแรกเลือกชุมชนที่มีปัญหามากที่สุดคือชุมชนปริกตก ปรากฏว่าพอมาทำโครงการนี้พี่น้องในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะ และทำให้ขยะลดลง พอลดลงสร้างผลสำเร็จที่เห็นชัดเจนส่วนที่เหลืออีก 6 ชุมชนก็จับคู่กัน ขยายผลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2544 ปัจจุบันนี้ขยะเหลือน้อย สามารถเก็บแบบวันเว้นวันได้”

บริหารจัดการจากการรู้ข้อมูลอย่างละเอียด

อูสมานเล่าเสริมว่า “การสำรวจวิจัยเรื่องขยะร่วมกับ มอ. ได้ข้อมูลชัดเจนว่า ชุมชนเรามีขยะอินทรีย์ 64 เปอร์เซ็นต์ ขยะที่นำมาใช้ใหม่ได้ เช่น พลาสติก ขวด เศษเหล็ก 27 เปอร์เซ็นต์ ขยะที่ไม่สามารถจัดการได้

อย่างแอมเฟสประมาณ 9 เปอร์เซ็นต์ ทางเทศบาลเลยมีนโยบายเรื่อง การจัดการขยะฐานศูนย์ขึ้นมา เพราะว่าถ้าสามารถจำกัดขยะอินทรีย์ได้ ก็หมดไป 64 เปอร์เซ็นต์แล้ว ขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้อีก 27 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเราณรงค์ให้ชาวบ้านเก็บไว้ขาย ใช้ซ้ำ ก็เหลือขยะจริง ๆ ให้ต้องจัดเก็บ 9-10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น จนตอนนี้มีโครงการร่วมกับมัสยิดคือ โครงการขยะ มีบุญ แต่ละมัสยิดกำหนดเดือนละ 1 วัน พี่น้องประชาชนเอาขยะของเหลือใช้ ที่ขายได้มาให้มัสยิด และนัดคนมารับซื้อ รายได้ก็มอบให้มัสยิด”

ลดขยะ ไม่ใช่นำขยะ

อูสมาน กล่าวว่า “การจัดการขยะอินทรีย์ได้ประสานเกษตรอำเภอ และทาง กศน. มาสอนการทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมัก ทำน้ำยาชีวภาพ รวมทั้ง การใส่โคนต้นไม้สด ๆ จนมีการบริหารจัดการขยะทั้งต้นทาง กลางทาง ปลายทาง ต้นทางเป็นขยะฐานศูนย์ เรามีการทำปุ๋ยที่ ILC3 หรือศูนย์เรียนรู้บูรณาการแหล่งที่สาม ที่นั่นมีการฉีดพ่นน้ำหมักที่บ่อขยะ ทำให้ไม่มีกลิ่นไม่มีแมลงวัน ตอนนี้เรามีประสบการณ์ว่า การจัดการขยะมิใช่ การเคลื่อนย้ายขยะจากที่หนึ่งไปที่หนึ่ง ทำอย่างนั้นไม่ได้ลดปริมาณขยะ แต่เมื่อเราจัดการขยะฐานศูนย์ขึ้นแล้ว เป็นการลดขยะจริง ๆ ปริมาณขยะลดลง”

“ความสำเร็จจากเรื่องนี้ทำให้ชุมชนต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลปริก มีความเชื่อมั่นและพร้อมใจกันให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น”

ฝาทรีดะฮ์ มุเส็มสะเดา
ปลัดเทศบาลตำบลปริก และอธิการบดีมหาวิทยาลัยปริกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ร้แจ้งระเบียบราชการ เพื่อให้งานลื่นไหล

สภาพแวดล้อมที่สำคัญของการทำงานอย่างหนึ่งคือ กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ เรื่องนี้เป็นหัวข้อหนึ่งที่คุณล่นมีได้ในการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาสและปัญหาของอุตสาหกรรมและธุรกิจเกี่ยวกับเรื่องนี้ **ฝาทรีดะฮ์ มุเส็มสะเดา** ปลัดเทศบาลตำบลปริก และอธิการบดีมหาวิทยาลัยปริก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้กล่าวถึงแนวนโยบายการกำกับดูแลให้เป็นที่ไป ตามระเบียบของราชการแต่ละกอง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

การงานต้องเเยบยลแม่่นยำกรระเบียบ

ปกติแล้วปลัดเทศบาลตำบลทำหน้าที่กำกับดูแลเบื้องต้นแทน นายกเทศมนตรีตำบล ดังที่ ฝาทรีดะฮ์ มุเส็มสะเดา เล่าถึงภารกิจว่า

“อันดับแรกคือตอบนโยบายของผู้บริหาร 8 ด้านประกอบด้วย
1. ด้านการเมืองและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 2. ด้านการพัฒนาสังคม และการเสริมสร้างพลังชุมชน 3. การพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม 4. การพัฒนาสาธารณสุขและส่งเสริมคุณภาพชีวิต 5. การจัดการภัยพิบัติและการจัดระเบียบชุมชน 6. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ชุมชนบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง 7. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ 8. การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน”

ปลัดเทศบาลตำบลกล่าวต่อว่า

“งานธุรกรรมกระจายไปตามกองงานต่าง ๆ ปลัดก็ไปตามให้เป็นที่ ตามนั้นเหมือนกับเป็นแม่บ้านต้องคอยมากำกับดูแลตามนโยบายที่เสนอต่อ สภาเทศบาล จุดสำคัญอย่างหนึ่งคืองานทุกอย่างต้องถูกต้องตามระเบียบ

กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะป็นงานใหญ่หรืองานเล็ก งานเล็ก ๆ หากผิดพลาด ก็มีผลกระทบต่องานใหญ่ได้ อาทิ การเบิกจ่ายต้องทำตามระเบียบอย่างไร ต้องสนใจว่าทันเวลาไหม ถูกต้องไหมจะได้ไม่เสียเวลาโดยใช้เหตุ ยกตัวอย่าง การเบิกจ่ายเงินผู้สูงอายุไม่เกินวันที่ 10 ของเดือน พอวันที่ 4 วันที่ 5 เอกสารไม่มาก็ต้องตามว่ามีปัญหาอะไรอย่างไร จะสามารถเบิกได้ทันไหม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา”

กรณีที่ติดขัดเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ก็ต้องหากวิธีอื่น มิใช่ยอมแพ้ ถอยหลัง ฝ่าหริตะฮ์ ยกตัวอย่าง กรณีต้องช่วยเหลือซื้อผ้าห่อศพให้คนยากจนในพื้นที่

“เรื่องนี้เทศบาลไม่สามารถนำเงินงบประมาณมาใช้ได้เพราะผิดระเบียบ สดง. ไม่ยอม ทางเทศบาลเข้าไปช่วยแก้ปัญหาด้วยการสนับสนุนให้ชาวบ้าน ทำกองทุนขึ้นมาเพื่อทำบุญต่อให้คนที่ตาย เหมือนกองทุนขยะมีบุญ เงินกองทุน ขยะ เงินกองทุนออม ก็สามารถแก้ปัญหาเรื่องผ้าห่อศพคนยากจนได้”

ตอบสนองแก้ปัญหารวดเร็ว

หน่วยงานเทศบาลตำบลปริกแบ่งเป็นสำนักปลัดเทศบาล และอีก 7 กอง ประกอบด้วย กองวิชาการและแผนงาน กองคลัง กองสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม กองสวัสดิการสังคม กองการศึกษา กองช่าง กองประปา ทุกกอง มีงานตลอดทั้งปี มีกิจกรรมตลอด ปลัดเทศบาลตำบลปริกเน้นว่า

“การทำงานต้องรวดเร็วโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ทำอย่างไรให้ประชาชนมีน้ำใช้ทั้งปี มีน้ำใช้ตลอดเวลา หากมีปัญหาน้ำไหลน้อย ท่อประปาแตกหรืออื่น ๆ เราต้องไปถึงจุดที่มีปัญหาในเวลาไม่เกิน 15 นาที ทุกวันนี้ชาวบ้านติดต่อทางเทศบาลได้หลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ไลน์ เป็นต้น หากแจ้งปัญหาผ่านไปแล้ว 15 นาที ไม่มีใครอ่านใครรับรู้เพื่อแก้ปัญหา ไม่มีใครตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ชาวบ้านจะโทรศัพท์ตรงมาถึงปลัด เมื่อเทียบกับในอดีตแต่ก่อนต้องใช้เวลาเป็นวันหรือเป็นสัปดาห์แต่วันนี้ใช้เวลาไม่กี่นาทีสำหรับการสื่อสารและการแก้ไขปัญหา”

“ส่วนกรณีปัญหาอุบัติเหตุ อุบัติภัยต่าง ๆ เรามีหน่วยงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีรถกู้ชีพกู้ภัยและทีมงานพร้อม 24 ชั่วโมง เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นชาวบ้านแจ้งมาที่งานหน่วยรถกู้ชีพกู้ภัยโดยตรงเพื่อไปช่วยเหลือ และทุกครั้งต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที” ฝ่าหริตะฮ์ ยกตัวอย่างอีกหน่วยงานหนึ่งที่ต้องรวดเร็ว ฉับไว ทันเหตุการณ์

สร้างโอกาสให้คนได้พัฒนา

ที่เทศบาลตำบลปริกทุกคน มีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ตรงนี้ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม และหนุนเสริมให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ฝ่าหริตะฮ์ เล่าว่า

“การบริหารแบบไตรพลัง เป็นรากฐานการทำงานเป็นทีมของเรา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น มีเวที KM ส่งเสริมเทคนิคการบริหารการทำงานต่าง ๆ มีการฝึกพูดเพื่อการสื่อสารที่ได้ผล มีพลัง เป็นต้น ทีมงานทุกคนได้โอกาสดีในการพัฒนาตนเอง คนของเทศบาล ไม่ได้ทำหน้าที่ทำงานเฉพาะหน้าของตนเองเท่านั้น เห็นได้ชัดเวลาทำแผนพัฒนา ทุกคนมีส่วนในการลงไปช่วยทำแผนพัฒนา มิใช่ปล่อยให้เป็นที่ของนักวิเคราะห์เท่านั้น”

ชาญณรงค์ หมดเลียด
กำนันตำบลปริก

ประสานพลัง ท้องถิ่นกับท้องถิ่น เพิ่มผลดีให้ชุมชน

การทำงานแบบมีส่วนร่วม รวมความถึงการทำงานร่วมกันระหว่าง
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **ชาญณรงค์
หมดเลียด** กำนันตำบลปริกเล่าภาพการประสานงานนี้ให้ฟัง

ท้องถิ่น+ท้องถิ่นร่วมมือวางแผนพัฒนาตำบล

เทศบาลตำบลปริกมีพื้นที่ 4.80 ตารางกิโลเมตร อยู่รอบในหรือ
ศูนย์กลางของตำบลปริก ส่วนพื้นที่รอบนอก 164.20 ตารางกิโลเมตร อยู่ใน
ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลปริก (อบต.ปริก) ประชากร
เทศบาลตำบลปริกมีราว 6,400 คน จากประชากรทั้งหมดของตำบลปริก
15,000 คน ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ อบต. ขณะเดียวกันพื้นที่ทั้งหมด
และการดูแลประชากรทั้งตำบลปริก อยู่ในความรับผิดชอบของ**ชาญณรงค์
หมดเลียด** กำนันตำบลปริก ซึ่งเล่าถึงการดำเนินงานร่วมกันระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่น
ให้ฟังดังนี้

“การประสานงานร่วมมือกันระหว่างท้องถิ่น ท้องที่และกลุ่มองค์กร
ของประชาชนตำบลปริก เริ่มต้นตั้งแต่กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีส่วนร่วมเป็น
คณะกรรมการประชาคมทั้งชุดของ อบต. และเทศบาลตำบล เพื่อร่วมกัน
ทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแผนพัฒนาตำบลขึ้นเป็น
แผนแม่บทในการทำงาน”

การทำงานร่วมกัน

กำนันตำบลปรักเล่าถึงความร่วมมือในการป้องกันการระบาดของเชื้อโควิด-19 นั่นคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับทาง อบต. ปรักและเทศบาลตำบลปรัก ตั้งจุดคัดกรองโรคโควิด-19 มีการตั้งจุดตรวจคัดกรองหลายจุดตามเส้นทางคมนาคมของตำบลเพื่อคัดกรองเบื้องต้นคนเข้าออกพื้นที่ จัดทีมตระเวนไปทุกหมู่บ้านทุกชุมชน แจกเจลล้างมือ และแจกหน้ากากอนามัย เป็นต้น การตั้งทีมดังกล่าวเป็นการสนธิทั้งกำลังคน งบประมาณ ยานพาหนะและอุปกรณ์เครื่องใช้อื่น ๆ เพื่อที่เพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับสถานการณ์ร้ายแรง

ตำบลปรักมีเรื่องราวที่ตีงามจากการร่วมมือกันระหว่างท้องถิ่นกับท้องที่และประชาชน รวมไปถึงโรงงานอุตสาหกรรมที่มีธรรมชาติ จนประสบความสำเร็จ และขยายผลอย่างต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ดังที่กำนันชาญณรงค์เล่าว่า

“ประมาณปี พ.ศ. 2556 มีโรงงานอุตสาหกรรมถลุงแร่ที่ตั้งอยู่ต้นน้ำของตำบลปรักคือคลองอู่ตะเภา น้ำในคลองนี้ไหลไปทางหาดใหญ่ลงทะเลสาบสงขลา ชาวบ้านกังวลว่าโรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยน้ำเสียหรือไม่ กำนันในเวลานั้นได้ทำโครงการ “จับน้ำซาปลาเต็มคลอง” เพื่อสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายทางโรงงานลงทุนระบบบำบัดน้ำเสีย และลงทุนเครื่องตรวจวัดคุณภาพน้ำ

ใช้เทคโนโลยีแสดงผลคุณภาพน้ำแบบเรียลไทม์โดยทำงานร่วมกับทางห้องแล็บมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ติดตั้งระบบเซ็นเซอร์วัดคุณภาพของน้ำ แสดงให้ชาวบ้านเห็นว่าตัวเลขค่าคุณภาพน้ำเป็นอย่างไร แต่สายตาและความเข้าใจของชาวบ้านไม่ได้มองที่ตัวเลข ชาวบ้านรับรู้และเชื่อถือสิ่งที่สัมผัสได้และเห็นกับตาจากวิถีชีวิตประจำวัน นั่นคือชาวบ้านมองว่าน้ำสะอาดน้ำดีหรือน้ำเสียนั้น อยู่ที่ปลามีชีวิตอยู่ได้หรือไม่ ดังนั้นจึงมีโครงการเลี้ยงปลาในกระชังในคลองอู่ตะเภา โรงงานออกทุนเริ่มต้นให้ ปลาในประชังอยู่รอดเติบโตได้ ก็เป็นการยืนยันว่าน้ำไม่เสีย และมีโครงการติดตามคุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภาจากตำบลปรักไปจนถึงทะเลสาบสงขลา ระยะทางตามลำคลองประมาณ 60 กว่ากิโลเมตรเศษ โดยร่วมมือกับท้องถิ่น-ท้องที่ และองค์กรภาคประชาชนอื่น ๆ ตลอดเส้นทาง ในที่สุดเกิดเป็นภาควิชาอู่ตะเภาาร่วมกันดูแลรักษาคุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภามาจนปัจจุบัน”

สร้างความเข้าใจร่วมกัน

กำนันตำบลปรักกล่าวว่า ความเข้าใจร่วมกันและถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกันของทุกภาคส่วนในตำบลปรัก มีความสำคัญให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน เมื่อเกิดความขัดแย้งก็สามารถแก้ไขได้ เช่น กรณีปี พ.ศ. 2551-2552 โรงงานอุตสาหกรรมเตรียมเปลี่ยนจากการใช้น้ำมันมาเป็นถ่านหิน แต่ชาวบ้านกลัว แม้โรงงานจะอธิบายว่าเป็นถ่านหินคนละชนิดกับถ่านหินใส่ตะเกียงกริตยาง กระนั้นชาวบ้านก็ยังรู้สึกว่าการใช้ถ่านหินไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ มีการชุมนุมประท้วงปิดถนน จากนั้นมีการเจรจา การจัดการเสวนาร่วมกัน ผลลัพธ์คือโรงงานเลิกโครงการใช้เชื้อเพลิงจากถ่านหิน และยังคงอยู่ต่อไปโดยตัวโรงงานตั้งอยู่ใกล้วัดดูดิบ และมีบทบาทเป็นเหมือนหม้อข้าวหม้อแกงให้คนในพื้นที่ได้ทำงานด้วยนโยบายเน้นการจ้างแรงงานท้องที่

“ความร่วมมือยังมีต่อเนื่อง เช่น บางโรงงานอาจมีปัญหาระเบิดก็ลงมาถามชาวบ้าน เพื่อร่วมกันตรวจสอบและแก้ไขปัญหา ไม่มีการเลี้ยงหนีปัญหา” ชาวนุรักษ์จึงกล่าวถึงผลดีต่อเนื่องจากการทำความเข้าใจร่วมกัน

มัทมัทชิตเกต บินหริ่ม
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4

การบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วม รวมพลังทุกภาคส่วนในพื้นที่

ในส่วนของบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม รวมพลังทุกภาคส่วนในพื้นที่ มีขั้นตอนและวิธีการทำงานอย่างไร มัทมัทชิตเกต บินหริ่ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ตำบลปริก อำเภอเสเดา จังหวัดสงขลา มีคำตอบให้

บริหารงานด้วยการประชุมปรึกษาหารือ

มัทมัทชิตเกต เล่าถึงการทำงานร่วมกันดังกล่าวว่า “มีการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมแสดงความคิดเห็น มาสรุปกันว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างอย่างไร จากนั้นนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ และมาหาข้อสรุปว่าทำอะไรได้บ้าง ตามสภาพบรรยากาศ งบประมาณ และบริบทของหมู่บ้าน เมื่อทำแล้วมีปัญหาอุปสรรคอะไร และหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อดำเนินงานต่อไป การทำโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล โดยนายกเทศมนตรีหรือสมาชิกสภาเทศบาล - สท. รวมถึงโครงการของ อบต.ในพื้นที่หมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน และการดำเนินงานเป็นการเต็มเต็มซึ่งกันและกัน เช่น สถานการณ์โควิดที่ผ่านมา ได้ร่วมกันตั้งด่านตรวจป้องกันเชื้อโควิด”

หมู่บ้านกว้างใหญ่ การร่วมใจใหญ่กว่า

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 กล่าวเสริมว่า “หมู่บ้านนี้มีพื้นที่กว้างใหญ่ราว 45 ตารางกิโลเมตร มี 580 ครัวเรือน จำนวนประชากรราว 2,400 คน พื้นที่จากคลองปริกถึงคลองอู่ตะเภาอยู่ในเขตเทศบาลตำบล คือชุมชนร้านใน มี 156 ครัวเรือน ข้ามคลองอู่ตะเภาไปแล้วเป็นเขต อบต.จำนวน 424 ครัวเรือน ประชากรหมู่ 4 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สวนยาง สวนผลไม้ เช่น ลองกองทุเรียน เสริมด้วยการปลูกถั่ว พักทอง พืชผักสวนครัว โดยน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกคือน้ำฝน และสูบน้ำจากคลองอู่ตะเภา”

หม่อมหมัดชิตเกิด กล่าวต่อว่า

“เรามีประสบการณ์ที่ดีในการรวมพลังทุกภาคส่วนในพื้นที่ คือมีการตั้งกลุ่มอนุรักษ์คลองอู่ตะเภา และจัดกิจกรรมย้อนรอยประวัติศาสตร์คลองอู่ตะเภา จนถึงปัจจุบัน กลุ่มอนุรักษ์คลองอู่ตะเภามีการเฝ้าติดตามการปล่อยน้ำเสีย

ลงสู่คลองอู่ตะเภาของโรงงาน โดยตรวจสอบคุณภาพน้ำ และสังเกตปลาในลำคลองเป็นประจำ และกำหนดกฎกติกาว่าหากมีปลาตายในคลองอู่ตะเภาโรงงานต้องรับผิดชอบต่อชุมชน”

“กิจกรรมที่สร้างพลังให้กลุ่มอนุรักษ์คลองอู่ตะเภาคือ การล่องคลองอู่ตะเภา จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อประมาณ 5-6 ปีก่อน โดยสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ได้ต่อเรือขึ้นเอง ใช้ถังน้ำมันต่อเป็นเรือ สมาชิกได้ทำกิจกรรมล่องเรือ โดยใช้เวลา 6 คืน 7 วัน กว่าจะถึงปากแม่น้ำที่ทะเลสาบสงขลา การล่องเรือได้สำรวจโรงงานขยะ ท่อระบายน้ำทิ้ง ประสานกับทุกพื้นที่ที่ผ่าน มีการร่วมมือกันตลอดลำน้ำ”

ปัจจุบันมีการพัฒนาระดับการล่องเรือคลองอู่ตะเภา โดยจัดขึ้นเป็นประจำหลายพื้นที่ กลายเป็นกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา

อัน เหลี่ยมหมั่น
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลปริก

สังคมคนดีสร้างคนดี หนุนเสริมคนดี

มหาวิทยาลัยปริก มีวิชาการ 7 วิชา ประกอบด้วย สังคมคนดี สังคมสันติสุข สังคมสวัสดิการ สังคมรักขโลก สังคมปรับตัว สังคมเอื้ออาทร และสังคมไม่เดือดร้อน เราสนทนาเรื่องสังคมคนดีกับ **อัน เหลี่ยมหมั่น** สมาชิกสภาเทศบาลตำบลปริก และประธานชุมชนร้านใน ที่มีสัณยิตดาพรอาหารมัน สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาสังคมคนดี

สังคมคนดีต้องเริ่มตั้งแต่เล็ก และทุกเพศทุกวัย

อัน เหลี่ยมหมั่น สรุปลักษณ์สำคัญของสังคมคนดีว่า

“สังคมคนดีต้องสร้างคนดี และใช้คนดีหนุนเสริมคนดี สังคมคนดีคือสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของคนในพื้นที่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาภายใต้บริบทของชุมชน จนเกิดเป็น **คนของแผ่นดิน** ที่เป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชน ให้ยกระดับไปสู่การเป็นสังคมคนดี การสร้างสังคมคนดีต้องดำเนินการตั้งแต่เล็กถึงผู้ใหญ่ ทุกวัย ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เราจัดการเรียนการสอนให้ความรู้ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างคนเป็นคนดี ทั้งนี้สัณยิตดาพรอาหารมันมีเด็กประมาณ 230 คน และผู้ใหญ่ประมาณ 100 คน ที่ร่วมเรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ใช้เป็นหลักปฏิบัติตนในครอบครัว ในสังคม ปฏิบัติตัวได้ดี สังคมดีตามไปด้วย”

ประธานชุมชนร้านในกล่าวเสริมว่า “การใช้คนดีหนุนเสริมคนดี คือการมีส่วนร่วม พอมีส่วนร่วมกันแล้วก็เกิดความรับผิดชอบ ทุกคนรับผิดชอบ เพราะสร้างกติกาเงื่อนไขร่วมกันขึ้นมา เราทำไปพร้อม ๆ กัน เรียนไปพร้อม ๆ กัน ตัวอย่าง เช่น เรามาละหมาด การเรียนการสอน ทางบ้านกติกาเป็นอย่างไร เริ่มที่ครอบครัว เด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ครอบคลุมช่วงวัยและมาสู่สังคม”

สร้างกิจกรรมให้มีส่วนร่วม

“เราได้สร้างกิจกรรมสังคมคนดี ให้สมาชิกมีส่วนร่วมหลายโครงการ ต่อเนื่องกัน เช่น โครงการมัลลิตส่งเสริมสุขภาพ ทำกิจกรรมการลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ในมัลลิต โครงการพัฒนามัลลิตเป็นชุมชนต้นแบบ ในการรณรงค์ ให้ความรู้ด้านการจัดการขยะต้นทางตั้งแต่ครัวเรือน จนได้จัดตั้งกองทุนขยะ มีบุญ เป็นต้น” อัน เหลี่ยมหมั่น กล่าวและขยายความว่า

“กองทุนขยะมีบุญสามารถแสดงให้เห็นว่า การสร้างคนดีสร้างได้ ทุกรูปแบบเชื่อมโยงได้หมด สังคมคนดี สังคมเอื้ออาทร กองทุนขยะมีบุญ เริ่มจากแต่ละครัวเรือนแยกขยะ ตามโครงการของเทศบาลที่ให้จัดการ ขยะต้นทาง กลางทาง ปลายทาง ในขั้นแรกแต่ละบ้านแยกขยะแล้วส่วนหนึ่ง ขาย บางส่วนส่งบ่อขยะเทศบาล ต่อมาเราปรึกษากันว่าเอาขยะที่ขายได้มา ให้ มัลลิตดีไหม เมื่อตกลงกันก็ตั้งคณะทำงาน 1 ชุด จำนวน 12 คน มีกฎกติกา ในการจัดกิจกรรมทุกบ่ายวันเสาร์สัปดาห์ที่ 4 ของเดือน ๆ ละ 1 ครั้ง นัดเอาขยะ ที่ขายได้มารวมกัน นัดคนรับซื้อมา พอทำตรงนี้มีบริษัทธุรกิจมาร่วมด้วย เช่น บริษัท หาดสินโรยยางพารา บริษัท บริดจลโตน เอกกระดาศที่ไม่ได้ใช้ ของเหลือใช้ที่รีไซเคิลได้มาส่งให้ เราทำกองทุนขยะมีบุญมาประมาณ 2 ปี ขายขยะไป 20 กว่าครั้ง ได้เงินช่วยมัลลิตประมาณ 1.3 - 1.4 แสนบาท”

กิจกรรมสังคมคนดี คนมีความภูมิใจ

ประธานชุมชนร้านโนกกล่าวต่อว่า

“การทำกิจกรรมสังคมคนดีนั้น ต้องสร้างแรงบันดาลใจให้คนที่เข้าร่วม เกิดความภูมิใจที่ได้ร่วมกิจกรรม มองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่ดีซึ่งเกิดจากตัวเอง เมื่อก่อนคนสูบบุหรี่กันมาก พอมีโครงการไม่ให้สูบบุหรี่ในมัสยิดก็เลิกสูบโดยปริยาย เมื่อได้ผลแล้วก็ร่วมกับทาง อสม. รณรงค์ลด ละ เลิกสูบบุหรี่ในชุมชน ตรงนี้เป็นจุดเด่นเรื่องการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของชุมชนของเรา ถ้าไม่มีส่วนร่วมก็ไม่ประสบความสำเร็จ เราบอกว่าหนึ่งมีส่วนร่วม สองจิตสำนึก

เราต้องยื่นหยัดปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงสังคมในบ้าน สังคมรอบ ๆ เมื่อเราทำได้ก็สามารสรสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งเป็นการแสดงให้เห็นจริง การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสนับสนุน ปัจจุบันเรามีไลน์มีสยิดมีเฟซบุ๊ก ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วทั่วถึง สร้างความเข้าใจร่วมกันได้ดีขึ้น”

สังคมคนดี สร้างคนดี คนดีสร้างสังคมดี เป็นเรื่องที่ต้องทำไปพร้อมกัน ทำอย่างต่อเนื่อง และคนดีต้องหนุนเสริมคนดี

ประมินทร์ มู่หะหมัด

สมาชิกสภาเทศบาล และนักจัดรายการสถานีวิทยุชุมชน ตันปริกเรดิโอ FM 101.50 MHz

ข้อมูลข่าวสารรวดเร็วทั่วถึง อีกหนึ่งพลังสร้างสรรค์สุข

สังคมสันติสุขหมายถึง สังคมที่ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง ปราศจากความขัดแย้ง ใช้สติปัญญา เหตุผลในการดำเนินชีวิต อยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่เคารพนับถือ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ภายใต้สังคมแบบพหุวัฒนธรรม รับฟังข้อมูลของทุกฝ่าย มุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก (Peace and Justice Strong Institutions)

ประมินทร์ มู่หะหมัด สมาชิกสภาเทศบาล นักจัดรายการสถานีวิทยุชุมชน ตันปริกเรดิโอ FM 101.50 MHz และโฆษกประจำรถประชาสัมพันธ์เทศบาลตำบลปริก เล่าถึงสาระสำคัญของวิชานี้ ว่า สถานีวิทยุชุมชนตันปริกเรดิโอ และรถประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งเรียนรู้ของวิชาสังคมสันติสุข มีคณะกรรมการ 5 คนประกอบด้วย คณะกรรมการจากชุมชน 3 คน และจากเทศบาลตำบลปริก 2 คน มีที่ปรึกษาในการบริหารจัดการสถานีวิทยุ พนักงานเทศบาล ดีเจจิตอาสา และนักเรียนโรงเรียนเทศบาลตำบลปริก โดยมีกองวิชาการและแผนงานเทศบาลตำบลปริก เป็นผู้ดำเนินการ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์ที่ทันสมัยในการอำนวยความสะดวกในการจัดรายการ

นักจัดรายการวิทยุชุมชนต้นปรักเรดิโอเล่าว่า

“การสื่อสารสาธารณะถึงชาวบ้านปรักเรดิโอเริ่มต้นด้วยรูปแบบหอกระจายเสียงตั้งแต่สมัยสุโขทัยปี พ.ศ. 2535 โดยกระจายเสียงหลัง 08.00 น. เป็นข่าวสารต่าง ๆ ราว 15-20 นาที จัดทุกวันวันเสาร์-อาทิตย์ เมื่อมาเป็นเทศบาลช่วงแรก ๆ ยังเป็นเสียงตามสายอยู่ ต่อมาราวปี พ.ศ. 2551 เราตั้งสถานีวิทยุชุมชนต้นปรักเรดิโอ FM 101.50 MHz ขึ้น มีกำลังส่งรัศมี 30 กิโลเมตร กำหนดภารกิจว่าเน้นการให้ข้อมูล เพื่อการแก้ปัญหาของเทศบาลตำบลปรักครอบคลุม 5 เรื่อง คือการดูแลสุขภาพช่วงฤดูฝน การแก้ปัญหาพื้นฐานของเทศบาล กิจกรรมการจัดการขยะ การส่งเสริมอาชีพ และสาระนั้นารู้อื่นๆ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อการส่งต่อข้อร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ ให้เทศบาลด้วย”

“ต้นปรักเรดิโอออกอากาศเวลา 05.00 น. ถึง 23.00 น. และหยุดออกอากาศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 กลับมาออกอากาศใหม่ประมาณปลายปี พ.ศ. 2562 ปัจจุบันปรับผังรายการเป็น 05.00 - 21.00 น. ส่วนใหญ่เป็นรายการข่าวสลับเพลง และเน้นการป้องกันโรคระบาดโควิด-19 ช่วงเวลาหลักในการกระจายข่าวคือหลังเคาะฆงชาติตอนเช้า 08.00 น. เป็นรายการข่าวสารเทศบาลและข่าวอื่น ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ช่วงเวลาอื่นเป็นเพลงสลับการสนทนา และมีข่าวสารจากกองงานต่าง ๆ ของเทศบาลบอกกล่าวต่อผู้ฟังทางบ้าน” ประมินทร์ สรูปภาพรวมรายการวิทยุและเพิ่มเติมว่า

“การจัดรายการใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาใต้เป็นหลัก กลุ่มผู้ฟังวิทยุชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยที่อยู่บ้าน เราจัดรายการสดทุกช่วงเวลา ดังนั้นสถานีวิทยุจึงเป็นศูนย์กลางในการรับเรื่องราวต่าง ๆ จากประชาชนด้วย ผู้ฟังสามารถโทรศัพท์มาให้ออมูลต่าง ๆ ได้ วิทยุชุมชนจึงมีบทบาทเป็นสื่อกลางสร้างความเข้าใจระหว่างเทศบาลกับชาวบ้าน และระหว่างชาวบ้านด้วยกันเองได้อีกทางหนึ่ง”

เรื่องด่วนเรื่องสำคัญเน้นการเข้าถึง การกิจกรรมประชาสัมพันธ์

วิทยุต้องเปิดฟังจึงได้รับข่าวสาร แต่ก็มีหลายเรื่องหลายราวที่ต้องการให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารอมูลได้ทันทงที่ ทัวถึง ตระหนักรู้ มีความตื่นตัวให้ความร่วมมือทำตาม รถประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปรักมีบทบาทในเรื่องนี้

“ในช่วงรับมือสถานการณ์โรคโควิด-19 รถประชาสัมพันธ์มีบทบาทมากเราออกรถกระจายเสียงไปตามชุมชนต่าง ๆ วันละหลายครั้ง เพื่อให้ทั่วถึงทั้ง 7 ชุมชน และได้ผลดีตามความต้องการเหมือนอย่างในอดีตที่เคยใช้รถประชาสัมพันธ์รณรงค์เรื่องขยะ เรื่องการอนุรักษ์คลองอู่ตะเภา เป็นต้น” นักจัดรายการวิทยุต้นปรักเรดิโอกล่าวและเสริมว่า

“ดีใจที่เรื่อนักจัดการรายวิทยุต้นปรักเรดิโอทุกคนทำงานในรูปแบบจิตอาสา มาร่วมจัดรายการวิทยุเพราะใจรัก ในส่วนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลตำบลปรักก็ได้โอกาสฝึกฝนการจัดรายการ”

สถานีวิทยุชุมชนต้นปรักเรดิโอ มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีข้อมูลข่าวสารตรงกันทุกฝ่ายทั้งระหว่างเทศบาล ชุมชน และชาวบ้านด้วยกันเอง นี่คือนแหล่งเรียนรู้ที่สะท้อนรูปธรรมของสังคมสันติสุขที่ควรแวะไปเยี่ยมชม

อมฤต เรืองโรจน์
ประธานกลุ่มออมทรัพย์ปริกใต้

พลังเงินชนชั้น บุกเบิกหนทางยั่งยืน แห่งสังคมสวัสดิการ

สำหรับแหล่งเรียนรู้วิชาสังคมสวัสดิการ 2 แห่ง ประกอบด้วย
กลุ่มออมทรัพย์ปริกใต้ที่ใช้ชื่อกลุ่มสัจจะออมวันละบาทปริกใต้ และกลุ่มสัจจะ
วันละบาท (ตลาดปริก) ที่ครอบคลุมสมาชิกทั้ง 7 ชุมชนของเทศบาลตำบลปริก

การตื่นรู้สู่การสร้างสังคมสวัสดิการ

สังคมสวัสดิการหมายถึง การดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกันตั้งแต่เกิด
จนกระทั่งตาย สวัสดิการมีความหลากหลายครอบคลุมถึงชีวิตประจำวัน
ทั้งในยามปกติ ยามฉุกเฉิน และเมื่อเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ **อมฤต เรืองโรจน์**
ประธานกลุ่มออมทรัพย์ปริกใต้หรือกลุ่มสัจจะออมวันละบาทปริกใต้
เล่าให้ฟังว่า

“กองทุนกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนปริกใต้ก่อตั้งเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.
2544 เราเริ่มต้นด้วยสมาชิก 90 รายหรือ 90 บัญชี สมาชิก 1 ราย ต้องถือหุ้น
ขั้นต่ำ 5 หุ้น ๆ ละ 10 บาท เท่ากับ 50 บาท สมาชิกแต่ละรายถือได้สูงสุด
ไม่เกิน 50 หุ้นเท่ากับ 500 บาท โดยต้องส่งเงินชำระค่าหุ้นเป็นเงินออม
ทุกเดือน ๆ ละครั้ง ปัจจุบันเรามีสมาชิก 200 ราย”

“การสมัครเป็นสมาชิกเริ่มได้ตั้งแต่แรกเกิดและไม่จำกัดอายุสูงสุด
สมาชิกได้สิทธิประโยชน์คือการกู้ยืมเงิน โดยผู้มีสิทธิกู้ต้องเป็นสมาชิกและ
ส่งเงินต่อเนื่อง 12 เดือนขึ้นไป วงเงินกู้ไม่เกิน 3 เท่าของเงินฝากและไม่เกิน

2 แสบบาทต่อครั้ง โดยต้องมีสมาชิก 1 รายค้ำประกัน กองทุนคิดดอกเบี้ย ร้อยละ 10 ต่อปี หรือร้อยละ 0.83 ต่อเดือน ระยะเวลากู้ 12 เดือนนับจาก เดือนที่กู้” อมฤตกล่าวและว่า

“ส่วนสวัสดิการที่กองทุนมีให้สมาชิกคือ สมาชิกผู้หญิงเมื่อคลอดบุตร ได้รับเงินทำขวัญแรกเกิด 500 บาทแก่ทารก ส่วนคุณแม่ได้รับของขวัญเป็นกำไลใจ กรณีเจ็บป่วยทุกสาเหตุและนอนค้างคืนที่โรงพยาบาลได้รับเงินคืนละ 100 บาท ปีหนึ่งรวมไม่เกิน 5 คืน กรณีสมาชิกเสียชีวิตกองทุนมอบเงิน 2,000 บาท ให้ทายาท ส่วนเงินที่เหลือสุทธิหลังจากหักรายการอื่น ๆ สามารถโอนสิทธิ การถือหุ้นให้คนในครอบครัวที่ยังมิได้เป็นสมาชิก และนำอายุสมาชิกต่อเนื่องไป”

ดูแลความมั่นคงเงินกองทุน

ประธานกลุ่มออมทรัพย์ปริกใต้ เล่าว่า “ปัจจุบันกองทุนมีเงินเหลืออยู่ ล้านกว่าบาท นำฝากไว้ที่ธนาคารออมสินและ ธ.ก.ส. เงินจำนวนนี้ไว้หมุนเวียน เป็นเงินสวัสดิการให้สมาชิก และเป็นเงินกู้ซึ่งช่วงเดือนมกราคมถึงกรกฎาคม ปีพ.ศ. 2563 สมาชิกกู้เงินไปประมาณ 6 แสบบาทมีผู้กู้ 8 ราย เรามีกรรมการกลุ่ม 9 ท่านบริหารงานร่วมกัน เช่น พิจารณาการให้กู้เงิน ติดตามการชำระคืนเงินกู้ การจ่ายค่าหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ โดยทุกวันที่ 1 ของเดือนให้รวบรวมเงินมาที่กลุ่ม”

“ในแต่ละเดือนเงินออมไหลเข้า เงินกู้ไหลออกใกล้เคียงกันคือประมาณ 2 แสบบาท กรรมการต้องดูแลความมั่นคงเงินกองทุนตรงนี้ การบริหารจัดการ เป็นลักษณะปรึกษาหารือกับผู้ต้องการกู้ว่าใครเดือดร้อนจำเป็นหรือเร่งด่วน กว่ากัน คนนั้นก็ได้อีกก่อน” อมฤตกล่าวและเสริมว่า

“นอกจากสวัสดิการและสิทธิการกู้เงินของสมาชิกแล้ว กองทุน มีการแบ่งผลประโยชน์ประจำปี โดยนำดอกเบี้ยจากเงินกู้มากจัดแบ่ง เช่น ปีพ.ศ. 2562 มีสมาชิกกู้เงินประมาณ 1.5 ล้านบาท ก็นำดอกเบี้ย 1.5 แสบบาท มาจัดแบ่งให้กรรมการประมาณร้อยละ 1.5 ต่อคนรวม 9 คนเป็นเงินประมาณ 20,000 บาท จากนั้นเฉลี่ยเป็นเงินปันผลให้สมาชิกหุ้นละ 22 บาท”

ศิริขวัญ อนันตพันธ์
ประธานกลุ่มสี่จะวันละบาท

สร้างความเคยชินเรื่องออมเงิน

ศิริขวัญ อนันตพันธ์ ประธานกลุ่มสี่จะวันละบาท เล่าให้ฟังว่า “กลุ่มสี่จะวันละบาทก่อตั้งขึ้นวันที่ 15 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2549 มีสมาชิกเริ่มต้น 200 คนจาก 7 ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ปัจจุบันมีสมาชิก 960 คน ทุกคน ในเทศบาลตำบลปริกสามารถสมัครได้ตั้งแต่แรกเกิดมีชื่อในทะเบียนบ้าน สมาชิกจำนวน 50 คนเลือกกรรมการได้ 1 คน เวลานั้นมีกรรมการ 15 คน เพื่อทำหน้าที่รวบรวมเงินจากสมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง และนำส่งทุกวันที่ 10 ของเดือน ปัจจุบันได้เงินออมเดือนละ 4 หมื่นกว่าบาท เงินจำนวนนี้ไปฝากไว้กับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ ธ.ก.ส. ซึ่งมีเงินฝากคงเหลือ 3 ล้านกว่าบาท ได้ดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี เงินกองทุนนั้นจัดแบ่งร้อยละ 80 ใช้เพื่อสวัสดิการของสมาชิก อีกร้อยละ 20 เตรียมไว้เป็นเงินบำนาญให้สมาชิก”

ประธานกลุ่มสัจจะวันละบาท เล่าถึงสวัสดิการของกลุ่มให้ฟังว่า

“เมื่อมีอายุสมาชิกครบ 180 วัน ก็มีสิทธิได้รับสวัสดิการได้แก่ สมาชิกที่เป็นผู้หญิงเมื่อคลอดบุตรและนอนโรงพยาบาล ได้เงินสวัสดิการคืนละ 100 บาท ไม่เกิน 5 คืนต่อครั้ง ลูกที่เกิดได้เงินขวัญถุง 500 บาท เงินสวัสดิการคลอดบุตร ต่อปีไม่เกิน 2,000 บาท เพราะภายใน 1 ปีสมาชิกผู้หญิงบางคนอาจคลอดบุตร 2 ครั้ง ส่วนกรณีเจ็บป่วยทุกสาเหตุและนอนค้างคืนที่โรงพยาบาลได้รับสวัสดิการคืนละ 100 บาท รวมทั้งปีไม่เกิน 10 คืน กรณีสมาชิกเสียชีวิตมอบเงิน 2,000 บาทให้ทายาทเป็นเงินช่วยเหลือ เงินออมของสมาชิกที่เหลือทายาทได้รับคืน”

นอกจากนี้กลุ่มสัจจะวันละบาทยังให้สวัสดิการช่วยเหลือผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสรวม 5 คนโดยไม่ต้องจ่ายเงินเป็นสมาชิกกล่าวคือ ให้สวัสดิการกรณีเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลคืนละ 100 บาทไม่เกิน 10 คืนต่อปี

ให้ยืมแบบไรดอกและเงินบำนาญ

ศิริขวัญ กล่าวต่อว่า กลุ่มสัจจะวันละบาทยังมีสวัสดิการในรูปแบบเงินยืมไม่คิดดอกเบี้ย สมาชิกสามารถยืมได้ในกรณีฉุกเฉิน หรือในกรณีต้องการ

นำเงินไปลงทุน โดยมีสิทธิยืมได้ไม่เกิน 3 เท่าของเงินออมที่ฝากไว้ แต่ยังไม่สามารถยืมได้ใช้สิทธินี้ ในส่วนกรรมการได้รับผลตอบแทนวันละ 130 บาท เดือนหนึ่งได้รับหนึ่งวันคือวันที่รวบรวมเงินมาส่ง

“นอกจากนี้กรรมการกำลังทบทวนเรื่องเงินบำนาญแก่สมาชิกที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีอายุสมาชิกครบ 15 ปีว่าจะได้รับเงินบำนาญเดือนละเท่าใด จึงจะสอดคล้องกับการบริหารเงินทุนของกลุ่ม” ศิริขวัญกล่าว

บทเรียนและความรู้ที่เป็นประโยชน์

บทเรียนและความรู้ที่เป็นประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ “กลุ่มสัจจะออมวันละบาท” ทั้งสองแห่งนี้ยังจุดสำคัญเหมือนกันนั่นคือ การเก็บเงินให้ครบทั้งเงินออมและการชำระคืนเงินกู้ การแก้ไขตรงนี้อยู่ที่ความเข้าใจอันดีระหว่างกรรมการกับสมาชิก โดยกรรมการมีส่วนช่วยแนะนำวิธีการออมเงินวันละบาทให้ได้ผล

ประโยชน์ที่ตรงกันคือ สมาชิกมองเห็นว่าเงินกองทุนที่เก็บสะสมจากการออมวันละบาทนั้น เมื่อรวมกันแล้วสามารถสร้างสังคมสวัสดิการได้ระดับหนึ่ง เป็นสังคมที่มีพลังในการพึ่งตนเอง

อาห์ลี หมัดหนิ
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลปริก

“ขยะฐานศูนย์” ความสำเร็จจากครัวเรือน สู่การจัดการขยะปลายทาง

เมื่ออยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก สิ่งหนึ่งที่โดดเด่นสะดุดตาคือความสะอาดของถนนทั้งสายหลักและสายรอง และไม่มีถังขยะตั้งอยู่บนถนนเลย เขาทำกันอย่างไร

ผลจากการจัดการขยะต้นทาง

อาห์ลี หมัดหนิ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลปริก และเจ้าของร้านอาหารเช้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้การจัดการขยะฐานศูนย์ของวิชาสังคมรักษ์โลก กล่าวถึงการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลปริกเน้นที่การจัดการต้นทาง โดยอธิบายว่า “โครงการจัดการขยะในครัวเรือน เริ่มปี พ.ศ. 2544 ทั้งนี้ชุมชนเรามีขยะอินทรีย์ 64 เปอร์เซ็นต์ ขยะรีไซเคิล 27 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่ต้องทิ้งจริง ๆ ราว 9 เปอร์เซ็นต์ ถ้าสามารถจัดการขยะฐานศูนย์โดยมี กระบวนการจัดการตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ก็จะเหลือขยะที่ต้องเก็บจริง ๆ ไม่มากเท่าไร เราเริ่มขยะฐานศูนย์ที่ครัวเรือนก่อน”

“เราณรงค์ให้ความรู้สอนกระบวนการคัดแยกขยะ โดยเริ่มจากครัวเรือนของคนในองค์กรเทศบาลตำบล ผู้นำชุมชนต่าง ๆ ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้วขยายผลจากครัวเรือนสู่ชุมชน โครงการขยะฐานศูนย์ที่ต้นทางเน้นใช้ชุมชนปริกตกที่ประชากรมากที่สุดจึงมีขยะมากกว่าชุมชนอื่นเป็นชุมชนนำร่อง ชุมชนสวนหม่อมเป็นชุมชนที่สอง จนครบทั้ง 7 ชุมชน”

เสริมความรู้ที่ต้งมี

“เรามีเกษตรกรอำเภอมาสอนการทำน้ำหมัก ทำปุ๋ยให้ทุกชุมชน และเมื่อมามองบ้านตนเองที่เป็นร้านค้าซึ่งมีขยะมาก ส่วนที่แยกขายได้ก็ขายไป แต่ยังมีขยะอินทรีย์ที่ใช้ทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ใส่ต้นไม้ ผักสวนครัว หรือนำเศษอาหารเลี้ยงปลาทุกในวันนี่” อาหลิสรูปเรื่องขยะต้นทางและเสริมว่า

“ปี พ.ศ. 2552 มีการอบรมเรื่องพลังงาน เอาขยะอินทรีย์เศษอาหาร มาทำแก๊สชีวภาพใช้เป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร เรื่องนี้เป็นกิจกรรมที่ทำต่อเนื่อง เหมาะสำหรับบ้านหรือร้านค้าที่มีขยะเยอะ เราก็ทำตรงนี้ด้วย ดังนั้นการจัดการขยะฐานศูนย์จึงมีครัวเรือนเป็นต้นทางและกลางทางในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีโครงการขยะมีบุญ ที่นำขยะรีไซเคิลไปรวมที่มีสยิดนัดผู้รับซื้อมาและมอบรายได้ให้สยิด ตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการขยะกลางทางที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนที่เข้าร่วม” อาหลิสเล่าอย่างอารมณ์ดีและเสริมว่า

“ทำไม่ต้องจัดการขยะ นี่เป็นเรื่องของจิตสำนึก เรามองความสำคัญว่าทุกคนเป็นหนึ่งหน่วยที่ต้องร่วมแก้ปัญหา ทั้งนี้ 1 คน 1 ครัวเรือน 1 องค์กรณ์นั้นสามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งหมด เราสามารถลดปริมาณขยะได้มากเมื่อเริ่มจากตัวเราลดขยะจัดการขยะฐานศูนย์ที่ต้นทาง ดังนั้นภาพที่หน้าบ้านมีถังขยะทุกครัวเรือนเริ่มเปลี่ยนไปจากถังขยะ 5 ถัง เหลือ 1 กระทั่งไม่มีถังขยะตั้งอยู่หน้าบ้าน แต่ละบ้านเก็บขยะไว้ในบ้านและนำมาวางหน้าบ้านตามกำหนดนัดที่รถขยะมาเก็บ”

ผู้สตี หมัดอาดำ

ผู้จัดการสังคัมรักัษโลก กองสาธารณสุข เทศบาลตำบลปรก

เพิ่มศักยภาพการจัดการขยะปลายทาง

ศูนย์เรียนรู้อูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงแห่งที่ 3 (Integrated learning center) หรือ LC 3 ซึ่งเป็นศูนย์จัดการขยะ ปลายทาง ซึ่งไม่มีกลิ่นใด ๆ รบกวน แทบไม่น่าเชื่อว่าห่างไปไม่กี่กิโลนก็คือบ่ทิ้งฝงขยะตั้งแต่ก่อนเป็นเทศบาล ผู้สตี หมัดอาดำ ผู้จัดการสังคัมรักัษโลก กองสาธารณสุขเทศบาลตำบลปรก เล่าถึงการบริหารจัดการส่วนนี้ว่า

“ขยะฐานศูนย์ปลายทางคือที่ ILC 3 เรามีพื้นที่ 8 ไร่ ส่วนที่เป็นบ่อขยะเดิมสมัยเป็นสุขาภิบาล 2 ไร่ อย่างไรก็ตามตั้งแต่ทำโครงการขยะฐานศูนย์ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ภูเขาขยะก็ไม่ได้ใหญ่โตขึ้น ไม่ส่งกลิ่น เนื่องจากมีการรดน้ำหมักอย่างสม่ำเสมอ” ผุสดีเล่าและเสริมต่อว่า

“เรามุ่งมั่นทำที่ตรงนี้ให้เป็นเมืองแห่งต้นไม้ พื้นที่ที่ว่างอยู่ 6 ไร่ ได้ปลูกไม้ยืนต้น ผักพื้นบ้านต่าง ๆ จนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสามารถเปลี่ยนสถานที่ที่คนรู้สึกว่าเป็นร้างเกียจมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เราสร้างมิติเมืองแห่งต้นไม้ไร้มลพิษ นำขยะอินทรีย์ในชุมชนที่จัดการไม่ได้มาดูแลที่นี่ โดยทุกวันจันทร์ พุธ และศุกร์ ไปเก็บขยะอินทรีย์ทั้งสองฝากถนน รถเก็บขยะเทศบาลคันใหญ่ไปเก็บขยะตอนกลางคืน รถคันเล็กเก็บกลางวัน นำขยะอินทรีย์ที่เก็บมาใช้กับโรงปุ๋ยที่นี่”

ข้อมูลที่ย้ำความสำเร็จ

ผุสดีกล่าวต่อว่า “ก่อนโครงการขยะฐานศูนย์เราเก็บขยะรวมประมาณวันละ 8 ตัน ปัจจุบันขยะอินทรีย์ลดลงเหลือ 300 กิโลกรัมต่อวัน ขยะรีไซเคิลเหลือ 3.5 ตัน ซึ่งส่วนนี้รถขยะไปเก็บที่ชุมชนปริกฝั่งตะวันตกในวันอาทิตย์ อังคาร พุธ หัสบดี และเก็บวันจันทร์ พุธ ศุกร์ สำหรับฝั่งตะวันออก”

“ILC 3 นั้นอยู่นอกเขตขยายไฟฟ้า เราจึงติดตั้งโซลาร์เซลล์ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ใช้กับไฟทางเดิน ไฟฟ้าแสงสว่างในที่ทำงาน ใช้สูบน้ำและอื่น ๆ นอกจากนี้ได้ทำโครงการแปรรูปพลาสติกและใช้ให้เกิดประโยชน์ในขั้นต้นนำขยะพลาสติกมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพ ทำเป็นตัวหนอนสร้างทางเดิน ทำลานกีฬาเล็ก ๆ ตรงนี้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิพลังงานยั่งยืน และ ปตท. ก้าวต่อไปกำลังศึกษาเรื่องแผนพัฒนาพลาสติกเป็นพลังงานยั่งยืน ในรูปแบบ RDF (Refuse Derived Fuel) โดยกำลังศึกษารายละเอียดอยู่ เพราะต้องมีเทคโนโลยีระดับสูงมาเกี่ยวข้อง” ผุสดีกล่าวและเสริมว่า

“ทุกวันนี้ขยะฐานศูนย์เป็นเหมือนวิถีชีวิตปกติ เยาวชนในพื้นที่นักเรียนมาเรียนรู้ มีเครือข่ายมาดูงาน เรามีเรื่องพื้นฐานง่าย ๆ ที่ลดขยะอย่างได้ผลให้เห็นเช่น สาธิตแปรรูปขยะอินทรีย์ ทำแฉวยินล่อมโคนต้นไม้ด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่น ไล่ไปไม้ ชั่วเป็นปุ๋ย ใช้กะลามะพร้าวล้อมโคนต้นไม้ ล้อยางรถยนต์ปลูกผัก ทำแนวคันดิน ชุมชนยังใช้อาคารที่นี่เป็นศูนย์อบรมบางกิจกรรม หรือเสวนากัน ได้ชิมไม้เลื้อย มีผัก เสาวรส ไม้เลื้อยต่าง ๆ ตามฤดูกาล”

วิชาสังคมรักษ์โลกหมายถึง การมีศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน ดำเนินกิจกรรมขยะฐานศูนย์ต้นทาง กลางทางและปลายทาง (Zero waste) การสร้างพลังงานเพื่อชีวิต (Energy for Life) จนถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะและพลังงาน แหล่งเรียนรู้ทั้งสองแห่งที่เราไปเยี่ยมชมเป็นตัวอย่างจริง

ศิริพร กลิ่นพิทักษ์
ประธานกลุ่มแม่อาสา

เอาใจใส่ชีวิตรุ่งอรุณ สร้างความอบอุ่นใจให้วัยชรา

ทารกน้อยพึ่งตนเองยังไม่ได้ แต่พวกเขาล้วนเป็นอนาคต ส่วนผู้สูงวัยนั้น ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจสร้างคุณค่าและพื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้ครอบครัว และชุมชนมาแล้วอย่างยาวนาน การเอาใจใส่ดูแลคนสองกลุ่มนี้แสดงถึงความเป็นสังคมเอื้ออาทร

แบ่งปันประสบการณ์ ใส่ใจชีวิตเกิดใหม่

ศิริพร กลิ่นพิทักษ์ ประธานกลุ่มแม่อาสา กล่าวถึงการตั้งกลุ่มนี้ขึ้นมาเพื่อดูแลแม่หลังคลอดและเด็กทารกว่า

“กลุ่มแม่อาสาตั้งขึ้นราวปี พ.ศ. 2544-2545 เพื่อดูแลสุขภาพเด็กตั้งแต่ในครรภ์จนถึงอายุ 60 เดือนหรือ 5 ขวบ เรามีสมาชิกกลุ่มแม่อาสา 35 คน ทุกคนเป็น อสม. ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์เลี้ยงเด็กก่อนมาก่อนก่อนทำหน้าที่มีการอบรมเพิ่มเติมเรื่องการอุ้มเด็กทารก การนึ่งให้นมแม่ การทำความสะอาดสะดือเด็ก เช็ดตา การอาบน้ำ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง หลังจากนั้นก็ไปทำหน้าที่กลุ่มแม่อาสาประจำแต่ละชุมชน โดยเน้นการถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ในการเลี้ยงเด็กทารกแรกเกิดให้คุณแม่่มือใหม่ที่มีลูกคนแรกปฏิบัติกำหนดไปเยี่ยมสัปดาห์ละครั้ง”

สร้างกายภาพเด็กให้ดิรองรับพัฒนาการด้านอื่น

ประธานกลุ่มแม่อาสา กล่าวว่า

“เราติดตามดูแลตั้งแต่แรกเกิด จนถึงวัยเด็กก่อนวัยเรียนหรือเข้าโรงเรียนอนุบาล และมีการประสานงานกับศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาลในเรื่องสุขภาพรวมถึงการฉีดวัคซีนต่าง ๆ แต่ที่ว่าไปแล้วเราดูแลตั้งแต่ตั้งครรภ์หรือก่อนตั้งครรภ์ นั่นคือเราให้ความรู้แก่คู่สมรสเน้นการฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์หรือ 3 เดือนแรก เชิญชวนเข้าโรงเรียนพ่อแม่ ประสานงานกับทางโรงพยาบาล สะดวกให้พ่อแม่ไปเจาะตรวจเลือด เชิญวิทยากรจากโรงพยาบาลมาให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมาย ทุกวันนี้ปีหนึ่ง ๆ มีเด็กแรกเกิดน้อย อย่างปี พ.ศ. 2562 ทั้งเทศบาลเรามีเด็กคลอดใหม่ 10 คน”

“ในส่วนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ เมื่อมีเครือข่ายมาดูงาน เราสาธิตขั้นตอนการถ่ายทอดประสบการณ์ให้คุณแม่่มือใหม่ โดยมีอุปกรณ์ประกอบโดยใช้มัลติมีเดียเป็นสถานที่สาธิต บางครั้งก็พาไปดูปฏิบัติงานจริงที่บ้านคุณแม่่มือใหม่” ศิริพรกล่าวและย้ำว่า

“บรรดาสมาชิกกลุ่มแม่อาสา นั้น มีความคิดตรงกันว่า การช่วยคุณแม่่มือใหม่ดูแลทารกเลี้ยงดูเด็กเล็กนั้น เป็นการสนับสนุนให้ชีวิตเกิดใหม่มีโอกาสได้รับดูแลและมีพัฒนาการที่ดี”

รอชิตะ มาลีนิ

ประธานกลุ่มดูแลผู้สูงอายุระยะยาว

สร้างความอบอุ่นแก่ผู้สูงอายุ

รอชิตะ มาลีนิ ประธานกลุ่มดูแลผู้สูงอายุระยะยาว เล่าว่า

“เรามีข้อมูลผู้สูงอายุ และสำรวจจัดแบ่งตามแบบสำรวจกลุ่มศักยภาพและความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Barthel Activities of Daily Living) หรือ ADL ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยจัดกลุ่มตามคะแนนคือ 12 คะแนนขึ้นไปจัดเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชนและสังคมได้ เรียกว่ากลุ่มติดสังคมที่ควรได้รับความช่วยเหลือการพบปะเพื่อนฝูง ผู้ที่ได้ 5-11 คะแนน จัดเป็นผู้สูงอายุที่ดูแลตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง แต่ไม่สะดวกออกนอกบ้านเรียกกลุ่มติดบ้าน กลุ่มที่สามได้ 0-4 คะแนน เป็นผู้สูงอายุกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเองไม่ได้ อาจพิการ หรือทุพพลภาพ จัดเป็นกลุ่มติดเตียง”

“กลุ่ม อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เข้าเกณฑ์กลุ่มติดเตียงนี้เรียกว่า Care giver โดยต้องผ่านการฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตร 70 ชั่วโมง ในการทำงานมี CM หรือ Care Manager ตรวจสอบเวลาเยี่ยมผู้สูงอายุ และตอนทำแผนงาน Care plan ดูแลผู้สูงอายุแต่ละท่านเพราะมีลักษณะพิเศษแตกต่างกัน ปัจจุบันกลุ่มดูแลผู้สูงอายุหรือกลุ่ม Care Giver มีสมาชิก 14 คน ดูแลผู้สูงอายุในสถานะติดเตียง 7 รายและดูแลผู้ป่วยติดเตียง 6 ราย กำหนดให้ต้องเข้าเยี่ยมแต่ละรายรวมเดือนละ 4 ครั้ง นอกจากนี้เรายังคอยติดตามดูแลกลุ่มเสี่ยงเนื่องจากอายุเกิน 60 ปี และบางส่วนป่วยเป็นเบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น” รอชิตะกล่าวถึงขอบเขตการดูแลที่ครอบคลุมผู้สูงอายุทั้งหมดด้วย

การดูแลเด็กทารกที่มีกลุ่มคุณแม่อาสาช่วยเหลือคุณแม่เมื่อใหม่ การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวโดยกลุ่ม Care Giver คือแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตของวิชาสังคม เอื้ออาทร สังคมที่ดูแลช่วยเหลือไม่ทอดทิ้งกัน

ฮาดานันท์ หลีโล๊ะ
สมาชิกสภาเทศบาล

เตรียมพร้อมรับมือ ลดความสูญเสีย ตั้งธงไว้ผู้เสียชีวิต

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาตินั้น แม้ว่าคนเราจะเอาชนะหรือรับมือกับธรรมชาติได้ในบางเรื่อง แต่อีกหลายเรื่องคนต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของธรรมชาติแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการเตรียมรับมือภัยธรรมชาติ

เทศบาลตำบลปรักกับอุทกภัย

ฮาดานันท์ หลีโล๊ะ สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่มเล่าให้เราฟังว่า

“พื้นที่เทศบาลตำบลปรักส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มเป็นแอ่งกระทะ มีลำคลองไหลผ่าน 2 สาย คือ คลองปรัก และคลองอู่ตะเภาซึ่งเป็นคลองสายหลักไหลไปลงสู่ทะเลสาบสงขลา เราอยู่ในเขตอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทุกปีมีฝนตกหนักช่วงเดือนตุลาคมถึงมกราคม และมีโอกาสเกิดอุทกภัยสูง เทศบาลตำบลปรักเคยเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2543 คราวนั้นเกิดความเสียหายมาก เพราะยังรับมือไม่ได้ดีพอ แม้ว่าในปีนั้นได้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่มขึ้นมาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังดีคือไม่มีผู้เสียชีวิต แต่ความสูญเสียด้านทรัพย์สินต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเสียดำรงใจ”

“เพื่อรับมือกับอุบัติเหตุฉุกเฉินดังกล่าว นายกฯ สุรียารรวบรวมกลุ่มแกนนำชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น ผู้นำศาสนา มาร่วมระดมความคิดเห็นป้องกันแก้ไขความเสียหายจากภัยพิบัติ จัดฝึกอบรมให้ความรู้ประชาชน รับสมัคร

จิตอาสา และตั้งสำรองงบประมาณไว้ให้พร้อม โดยเห็นว่าเมื่อมีอุทกภัย ต้องไม่มีใครเสียชีวิต” ฮาดานันท์ ย้อนความให้เห็นความมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านนี้

สร้างเครือข่ายรับมืออุทกภัย

“วันที่ 1-3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 เกิดพายุดีเปรสชันในอ่าวไทย ตอนล่าง และเคลื่อนตัวพัดผ่านจังหวัดสงขลา คราวนี้เกิดน้ำป่าไหลบ่ามาจาก อำเภอละเอนก เข้าท่วมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตเทศบาลตำบลปรีก แต่คราวนี้ เรารับมือได้ดีขึ้น เพราะมีเครือข่ายข่าวสาร เทศบาลละเอนกและเทศบาลป่าดงเบขาร์ อยู่ต้นน้ำก็แจ้งข่าวสารมา ทำให้เรารับมือได้ดีขึ้น สามารถลดความเสียหาย ให้ทรัพย์สิน ไม่มีใครเสียชีวิต การรับมืออุทกภัยครั้งนั้นนอกจากเจ้าหน้าที่ ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินอุทกภัย วาดภัย และดินโคลนถล่ม เรายังมีทีมงานของ อปพร. หรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ทีมกลุ่มบ้านอาสาภัยพิบัติ 7 ชุมชมร่วมกันทำงานอย่างได้ผล ซึ่งกลุ่มบ้านอาสาภัยพิบัติมีสมาชิก 30 คนวิ่งเรือกระจายไปทุกชุมชนรับผิดชอบรายละเอียด 20-30 หลัง เพื่อช่วยเหลือ

ดูแลรับมือน้ำท่วม หน้าที่หลักคือแจ้งข่าวสาร บอกต่อกัน ช่วยขนย้ายสิ่งของ ช่วยพาไปที่พักพิง” ฮาดานันท์ สรุปความพร้อมของเครือข่ายข่าวสารและ เครือข่ายความช่วยเหลือ

การปรับตัว และหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

แนวคิดของวิชาสังคมปรับตัวคือ ต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของชุมชน สามารถรับมือกับภัยพิบัติต่างๆ ได้ ดังที่ฮาดานันท์เล่าว่า

“ชุมชนเทศบาลปรีกได้ปรับตัวรับมืออุทกภัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติก่อนเกิดเหตุ 2. ระวังภัยในช่วงเกิดเหตุ และ 3. การฟื้นฟูหลังเกิดภัยพิบัติผ่านไปแล้ว การเตรียมพร้อมดังกล่าวนี้ ได้จัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรท้องถิ่น โดยอยู่ในหลักสูตรวิชาพลังงาน และภัยพิบัติ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจ และฝึกซ้อมการรับมือ กับอุทกภัยและภัยอื่น ๆ”

ฮาดานันท์กล่าวในตอนท้าย

นที หมีโตด
ประธานกลุ่มบ้านพัก B&B

สังคมไม่เดือดร้อน ต้องพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

เมื่อแต่ละครอบครัวมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ไม่มีปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ย่อมทำให้คุณภาพโดยรวมของชุมชนดีขึ้น สังคมไม่เดือดร้อน ซึ่งมหาวิทยาลัยปริกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีแหล่งเรียนรู้สำหรับวิชานี้ หลายแห่ง

การจัดการบ้านพักโฮมสเตย์

นที หมีโตด เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลปริก และประธานกลุ่ม บ้านพัก B&B เล่าถึงแนวคิดในเรื่องนี้ว่า

“กลุ่มบ้านพัก B&B ในรูปแบบโฮมสเตย์เริ่มปี พ.ศ. 2552 ตอนนั้น เทศบาลตำบลปริกเป็นตำบลลู่ภาวะมีเครือข่าย 20-25 ราย และมาดูงานที่ปริก บ่อย แต่ละครั้งใช้เวลา 4 คืน 5 วัน ควรมีที่พักอย่างเหมาะสมจึงเกิดโครงการ ทำบ้านพักโฮมสเตย์ B&B ขึ้น เริ่มต้นจากบุคลากรในองค์กรเทศบาลทำเป็นตัวอย่าง ชุดแรกมี 10 กว่าหลัง ต่อมาเพิ่มเป็น 24 หลัง แต่ละหลังรับคนเข้าพักได้ 4-5 คน การทำงานของกลุ่มมีคณะกรรมการ 10 ท่านจัดสรรคนเข้าพักแบบหมุนเวียน ให้ครบทุกหลังเพื่อกระจายรายได้ให้สมาชิกทุกคน ซึ่งช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 กลุ่มผู้มาเข้าพักต่อครั้งราว 60 คน”

ประโยชน์ร่วมผู้เข้าพักและเจ้าของบ้าน

“เมื่อเป็นมหาวิทยาลัยปริกฯ ปี พ.ศ. 2562 ก็มีเครือข่ายมาศึกษาและ เข้าพักตามบ้านพักโฮมสเตย์ สัมผัสรับรู้การกินอื้อนอนอุ่นแบบชาวปริกกินอาหาร เข้าแบบชาวบ้าน การมีบ้านพักโฮมสเตย์รองรับผู้มาศึกษาดูงาน เกิดประโยชน์ ทั้งสองฝ่าย คนทำบ้านพัก B&B มีรายได้เสริม ผู้มาศึกษาดูงานได้รับความสะดวก และใกล้ชิดกับแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนสนทนากัน” ประธานกลุ่มบ้านพัก B&B กล่าว

มาลี มณีรัตน์โชติ และ โกมล หมดหรีะ
เจ้าของบ้านพัก B&B - บ้านจันผา

เพิ่มเข้าใจแลกเปลี่ยน

เราสนทนากับมาลี มณีรัตน์โชติ เจ้าของบ้านพัก B&B - บ้านจันผา

“บ้านจันผาเป็นลำดับที่ 8 ของกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ นอกจากให้บริการกับเครือข่ายที่มาศึกษาดูงานแล้ว บางครั้งครูนอกพื้นที่ก็มาเช่าอยู่ ตั้งแต่เปิดบ้านพัก B&B เฉลี่ยแล้วมีการเข้าพัก 1-2 ครั้งต่อเดือนครั้งละ 3-4 วันการเข้าพักคิดว่าใช้จ่ายเท่ากันทุกหลังในอัตราคนละ 250 บาท พร้อมอาหารเช้า ส่วนใหญ่พาไปที่ร้านค้าในหมู่บ้าน เป็นโอกาสสัมผัสวิถีชุมชนปกติ”

มาลีกล่าวเสริมว่า บ้านพักโฮมสเตย์ B&B นั้นสามารถรองรับการเข้าพักของนักท่องเที่ยวได้ เพราะปรกอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่อำเภอสะเดา และด่านชายแดน ผู้สนใจติดต่อมาที่เทศบาลตำบลปรักได้

ดุซฎี หมดเล (ฟารีดา) เจ้าของร้านขนมบ้านนาบิน

ขนมเปียกปูน สร้างจรรวมมูลค่าเพิ่มแก้วสุดท้าย

เราสนทนากับดุซฎี หมดเล (ฟารีดา) เจ้าของร้านขนมบ้านนาบิน จุดเด่นของร้านนี้คือ ทำขนมเปียกปูนโบราณ และขนมปังโบราณขายส่งและปลีก “เราเริ่มทำขนมเปียกปูนปี พ.ศ. 2556 เรียนรู้จากพี่สาวตอนนั้น ขนมเปียกปูนขายส่งชิ้นละ 4 บาท ขายปลีก 5 บาท ปัจจุบันขายส่งชิ้นละ 8 บาท ขายปลีก 10 บาท เป็นการปรับราคาตามวัตถุดิบ เช่น แป้งข้าวเจ้า 7 ปีก่อน กิโลกรัมละ 25 บาท ตอนนี่ 40 บาท แป้งท้าวยายม่อม 37 บาท จากแต่เดิม 25 บาท น้ำตาลมะพร้าว 30 บาท ราคาทรง ๆ มะพร้าวไม่ปรับราคามากนัก” ดุซฎี เล่าจุดเริ่มต้นและเพิ่มเติมว่า

“ตอนนี้ขนมเปียกปูนยังเป็นขนมหลักของร้าน ขั้นตอนการทำเริ่มจากซื้อของเวลา 15.00 น. มีใบตองฟ้งลา ใบเตยหอม ใบกะพ้อ ซื้อจากชาวบ้าน ซึ่งมีเจ้าประจำกันราว 7-8 บ้าน กลับมาที่ร้านก็นำใบเตยที่เราแช่น้ำ 1 คืนไว้

ล่วงหน้ามาล้างสะอาด หั่นฝอยและผึ่งให้แห้ง เช็ดใบตองให้สะอาด ส่วนการทำงาน
เริ่มทำหลังเสร็จจากการทำละหมาดตอนหัวค่ำทำเสร็จราว 23.00 น. ยิ่งร้อน ๆ อยู่
และปล่อยทิ้งไว้ในภาชนะให้เย็น ตื่นมา 03.30-04.00 น. จึงตัดขนมเปียกปูน
เป็นชิ้นห่อใส่ใบตองที่เตรียมไว้ใช้เป็นใบตองกล้วยพังลา ใช้ใบกะพ้อมัด
ให้สวยงาม การห่อมี 2-3 รูปแบบ เช่น แบบกระทง แบบห่อเกือบมิดชิด
และห่อตามการสั่งซื้อ เวลา 06.00 น. นำส่งร้านค้าประจำประมาณ 10 ร้าน
แปดโมงเช้าก็ไปเก็บเงินจากร้านค้าตรงนี้ก็จบรอบ แต่ละรอบนั้นรวมถึง
การสั่งซื้อทางเฟซบุ๊กที่น้องสาวรับรายการและจัดการส่งต่างหาก”

การทำขนมเปียกปูนสร้างรายได้ให้กลุ่มคนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่
อยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ร้านค้าแบ่ง น้ำตาล ชาวบ้านที่ปลูกใบตองพังลา ใบเตยหอม
ใบกะพ้อ กระบวนการทั้งหมดใช้วัสดุธรรมชาติท้องถิ่น

คุณภิกกล่าวถึงวันข้างหน้าของร้านขนมบ้านนาบินว่า

“มุ่งหวังให้เป็นร้านขนมไทยหลายชนิด อาทิ ขนมเปียกปูน ขนมชั้น
ขนมเทียน ข้าวเหนียวคอกนโด ขนมหน้าไข่ ขนมกล้วยนึ่ง มันนึ่ง พักทองสังขยา
ขนมต้มสามมุม ข้าวต้มมัด ขนมค่อม เป็นต้น รวมประมาณ 10 อย่างมีขายตลอด
ให้ผู้สนใจมาซื้อ มาดู มาเรียนรู้ได้”

ครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรปลอดภัย

เรามาเยี่ยมครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง และสนทนากับ
ฟาริต เบ็ญมุสา สมาชิกสภาเทศบาลเจ้าของบ้านที่ปลูกผัก เลี้ยงไก่
เลี้ยงไส้เดือนด้วยหนึ่งสมองสองมือที่พร้อมเรียนรู้

“เราเริ่มปลูกผักยกแคร่ปี พ.ศ. 2558 ตอนนั้น ทำจากใช้ไม้และวัสดุต่าง ๆ
ที่มีอยู่ มาปี พ.ศ. 2562 มีโครงการไทยนิยมยั่งยืน ได้ไปอบรม 3 วัน
กลับมาเขียนโครงการผักยกแคร่ปลอดสารพิษประจำหมู่บ้าน ผ่านการพิจารณา
ได้รับการสนับสนุนเมื่อจัดสรรแบ่งปันแล้ว 40,000 บาท จึงทำผักยกแคร่
เป็นแปลงเหล็กมีความคงทนมากขึ้น เน้นปลูกผักสลัดเพราะโดยธรรมชาติ

ฟาริต เบ็ญมุสา สมาชิกสภาเทศบาล

ของผักชนิดนี้ไม่มีแมลงรบกวน พอปลูกผักเราก็คิดเรื่องดิน เรื่องปุ๋ย เรื่องน้ำ”
ฟาริตเล่าและกล่าวเพิ่มเติมว่า

“เมื่อปลูกผัก ปลูกพืชอื่น ๆ เราจึงเริ่มทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เลี้ยงไก่ไข่
ราว 30 ตัวเพื่อใช้ประโยชน์จากไข่ไก่ และขี้ไก่ เลี้ยงไส้เดือนทำปุ๋ยมูลไส้เดือน
พยายามทำให้ครบวงจรพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งสารเคมีทั้งปุ๋ยและยาฆ่าแมลง
เรายังทำมะนาวลอยน้ำในบ่อเลี้ยงปลา และทดลองตัดต้นกล้วยตรงกลางลำต้น
เพื่อควบคุมความสูงไม่ให้สูงจนล้มจากแรงลม แต่สามารถออกปลีออกลูกได้
ส่วนการรดน้ำฝอยที่แปลงผัก ในอนาคตเตรียมทำไฟฟ้าจากโซลาร์เซลล์
ที่ผลิตพลังงานไฟฟ้าใช้ทั้งการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และใช้ภายในบ้าน”

แหล่งเรียนรู้ทั้งสามแห่งที่เราไปเยี่ยมเยือนมา เป็นตัวอย่างที่ทำให้เข้าใจว่า
สังคมไม่เดือดร้อนนั้นมีพื้นฐานสำคัญจากการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ
เป็นพลังก้าวไปสู่เรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ฉาเร๊ะ เบ็ญโสี๊ะ
หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา เพิ่มคุณค่าต่อช่วงวัยแห่งการเรียนรู้

ภาพเด็กเล็กคึกคักร่าเริง เด็กโตกำลังสนุกสนานกับการเล่นกับเพื่อน ๆ สิ่งเหล่านี้พบเห็นได้ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แหล่งเรียนรู้วิชาส่งเสริมพัฒนาการ และสติปัญญาเด็กปฐมวัย ซึ่งอยู่ในหมวดวิชานวัตกรรมของมหาวิทยาลัยปรีก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทเรียนเบื้องต้นจากฐานเรียนรู้

ฉาเร๊ะ เบ็ญโสี๊ะ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เล่าให้ฟังถึง สนามเด็กเล่นสร้างปัญญาที่เป็นจุดสำคัญในการสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและสติปัญญาเด็กปฐมวัย

สนามเด็กเล่นสร้างปัญญาสร้างและเริ่มใช้งานปี พ.ศ. 2561 ใช้งบประมาณรวม 4 แสนบาทจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและเทศบาลตำบลปริกรวมกัน สร้างเสร็จสมบูรณ์ในเวลา 3 เดือน โดยมี 5 ฐาน คือ

ฐานที่ 1 สระอิน-จัน เนินดินทางลาดและบ่อโคลน เพื่อให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัวอย่างใกล้ชิด เสริมทักษะชีวิตในการต่อสู้การหนีภัยธรรมชาติ กระตุ้นพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และศิลปะ จากการเล่นวัสดุธรรมชาติอย่าง ดิน ทราย และน้ำ

ฐานที่ 2 สระทารก ที่ลาดเอียงไล่ระดับความตื้นลึก มีทางเดินรอบสระพื้นผิวขัดหยาบ ๆ กันลื่น มีน้ำพุพุ่งโค้งลงสระ มีสไลเดอร์สูง 1.15 เมตร มุมเอียง 40 องศา เพื่อให้เด็กที่เล่นฐานนี้ได้คุ้นชินกับน้ำ ฝึกทักษะเบื้องต้นของการหัดว่ายน้ำ

ฐานที่ 3 ค่ายกล Spiderman พื้นด้านล่างถมหนาด้วยทรายละเอียดกันการตกกระแทก โครงเสาทำจากไม้เนื้อแข็งไม่มีมุมแหลมคม และต้นยางขนาดใหญ่ที่มีกิ่งและลำต้นตรงเป็นฐาน โดยนำเชือกใยขนาดยักษ์ที่ใช้ในการประมงมาผูกร้อยกันและผูกยึดกับต้นไม้ใหญ่ให้คล้ายใยแมงมุม เพื่อให้เด็กฝึกการเดินเชือก ฝึกทักษะการทรงตัว การปีนป่ายช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้แข็งแรงและคล่องแคล่ว รู้จักดูแลความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

สำรคตต่อท่ยวชุมชน “ปรกปลูกโทรพล้งเพือการพัฒนอย่งยั้งน” 85

ฐานที่ 4 เรือสลัดลิง ทำเหมือนบ้านไม้ 2 ลักษณะคล้ายเรือ ชั้นบนทำเป็นลานกว้างสำหรับการเล่นิทาน พื้นที่ด้านในตัวบ้านเป็นห้องสมุด มีมุมวางชั้นหนังสือให้อ่าน ชั้นล่างเป็นใต้ถุนสูงและมีพื้นที่โล่งกลางแจ้งใช้ทำกิจกรรม เช่น สอนทำขนม สอนงานศิลปะ หรืองานประดิษฐ์ต่างๆ เป็นการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นรอบตัวบ้านมีเครื่องเล่นให้เด็กได้ปั่นปาย โท่น แกว่งไปตามเชือก การเล่นในฐานนี้ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการและสมาธิที่ดี จะทำให้เด็กได้ฝึกสร้างกล้ามเนื้อ ฝึกการทรงตัว

ฐานที่ 5 กระท่อมว่ายน้ำ เป็นสระวงกลม ลีกราว 0.5 เมตร มีสไลเดอร์ที่เชื่อมต่อจากฐานที่ 4 การเล่นในฐานนี้ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น

เด็กเรียนรู้ ครูติดตาม

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกล่าวเพิ่มเติมว่า
 “สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา ส่งเสริมและพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ความสามารถในการทรงตัว การเคลื่อนไหว ด้านจิตใจอารมณ์

ความสามารถในการแสดงความรู้สึก การควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ด้านสังคม ทำให้มีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเข้าใจ ช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน และด้านสติปัญญา เสริมความสามารถในการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับตนเอง การคิดหาเหตุผล ผ่านการเรียนรู้ร่วม ที่มีครูเป็นโค้ช เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบตื่นรู้ทั้งครูและเด็ก โดยคุณครูมีหน้าที่บันทึกพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล”

เด็กเล็ก 3 ห้อง เด็กอนุบาล 6 ห้องลงเล่นทุกวัน ส่วนเด็กชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้เล่นสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยจัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมตามคาบวิชาเรียน”

บันทึกพัฒนารายบุคคลอย่างต่อเนื่อง

สุไบเยาะ บิลยะแม ครูประจำชั้นอนุบาล 3/2 ที่นำเด็กอนุบาลมาเล่นที่สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา เล่าให้ฟังว่า

“เรามีแผนการสอนมีแบบฟอร์มเป็นหัวข้อประเมิน 4 ด้านเป็นรายบุคคล บันทึกและสรุปเป็นรายสัปดาห์ เป็นเดือน เป็นเทอม แบ่งเป็น 5 ระดับใช้ตัวเลข 1 2 3 4 5 ตัวเลขสูงคือดี เพื่อดูว่าเด็กแต่ละคนต้องปรับปรุงต้องส่งเสริมตรงไหนเพื่อหาวิธีการพัฒนา การลงสนามเด็กเล่นสร้างปัญญานั้น

เรียนรู้แบบธรรมชาติ มีแผนพัฒนารองรับ

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กล่าวย้าว่า

“จุดเด่นที่เป็นนวัตกรรมคือ ไม่ได้ปล่อยให้เด็กเล่นอย่างสะเปะสะปะในฐานทั้งห้าแห่ง แต่มีวิธีการที่สอดคล้องรองรับ นั่นคือครูปรับ เด็กเปลี่ยน คุณครูสร้างความเชี่ยวชาญผ่านการเรียนรู้ดูแลเด็ก โดยปล่อยให้เด็กเล่นแบบใกล้ชิดธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จากของเล่นปลายเปิด ดิน หิน ทราย น้ำ โคลน มีบันทึกการพัฒนาของเด็กแต่ละคนอย่างละเอียดใช้ต่อเนื่องไปถึงการเรียนระดับที่สูงขึ้น ก่อนหน้าคุณครูต้องมีความรู้ ความพร้อม ได้รับการอบรมเบื้องต้นก่อน”

นี่คือตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ทำด้วยงบประมาณจำกัดนั้นมีอยู่จริง

อุษณีย์ เหลี่ยมหมั่น
ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลปริก

หลักสูตรท้องถิ่น ปฏิบัติการสร้างพลเมืองต้นรู้

สำหรับแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมสร้างพลเมืองต้นรู้ คือโรงเรียนเทศบาลตำบลปริก ซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังของสำนักงานเทศบาลตำบลปริก

หลักสูตรแกนกลางเชื่อมโยงหลักสูตรท้องถิ่น

อุษณีย์ เหลี่ยมหมั่น ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลปริก เล่าให้ฟังถึงจุดสำคัญในเรื่อง “8+4 หลักสูตรท้องถิ่นเทศบาลปริกสร้างพลเมืองต้นรู้” ให้ฟังว่า

“โรงเรียนสอน 8 กลุ่มสาระตามหลักสูตรแกนกลางประกอบด้วย
1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์ 4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5. สุขศึกษาและพลศึกษา 6. ศิลปะ 7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8. ภาษาต่างประเทศ ตรงนี้เป็นพื้นฐานที่นักเรียนต้องเรียนรู้ตามระดับชั้นการศึกษา ส่วนวิชาท้องถิ่นคุณครูช่วยกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับองค์กรท้องถิ่น และชุมชนมี 4 หลักสูตรคือ 1. วิถีชุมชน 2. การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน 3. การจัดการภัยพิบัติและการจัดการพลังงานอย่างยั่งยืน 4. เศรษฐกิจพอเพียง”

“เราบูรณาการ 8 สาระการเรียนรู้ลงใน 4 วิชาท้องถิ่น เน้นการปฏิบัติเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนทุกระดับชั้นเห็นว่าการเรียนมีคุณค่า เช่น นำความรู้จากวิชาคณิตศาสตร์ปรับใช้วิชากับเศรษฐกิจพอเพียง ตอนทำอาหารไก่ คำนวณสูตรอาหาร รู้ว่า ไร่เท่าไร ของแห้ง ชั่ง ตวง วัดอย่างไร ได้ใช้จริง วิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนสัมพันธ์กับความรู้วิทยาศาสตร์

สุรศักดิ์ หมดหรีะ (ขวามือ) อาจารย์โรงเรียนเทศบาลตำบลปริก

มาคัดแยกขยะอินทรีย์ ขยะเปียก เปลือกผลไม้ ผัก เรียนรู้เรื่องการย่อยสลาย ทำน้ำหมักชีวภาพมีเศษอาหารก็นำไปเลี้ยงไก่ในโรงเรียน เมื่อมีมากก็สามารถนำไปเลี้ยงไก่ตามครัวเรือนสอดคล้องกับวิถีชุมชน เป็นต้น” อุษณีย์กล่าว

เพิ่มประโยชน์ใช้สอยแก้วสตุ สร้างคุณค่าทางจิตใจ

“โรงเรียนเป็นขยะฐานศูนย์ จัดการขยะต้นทางด้วยการคัดแยก จัดการขยะกลางทางด้วยการเพิ่มประโยชน์ใช้สอยแก้วสตุของเหลือใช้ โดยเฉพาะถุงพลาสติกใส่น้ำที่มีมากถึงวันละ 500 กว่าถุงตามจำนวนนักเรียนและมีขวดพลาสติกใส่น้ำอีกจำนวนมาก ตอนนี้เราทำ Eco Brick วิธีการคือ ล้างถุงนม

ล้างขวดน้ำพลาสติกให้สะอาด เอาถุงนมมาอัดใส่ขวดพลาสติกให้แน่น จากนั้นไปเข้าแบบหล่อกับปูนซีเมนต์ทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์โต๊ะที่นั่ง” อุษณีย์ กล่าว การไปเยี่ยมครั้งนี้เราได้เห็นภาพเด็กนักเรียนช่วยกันอัดถุงนมลงขวดพลาสติกให้แน่นเป็นวัตถุดิบเริ่มต้นของ Eco Brick โดยมี **สุรศักดิ์ หมดหรีะ** อาจารย์โรงเรียนเทศบาลตำบลปริกชี้ให้เห็นขั้นตอนการคัดแยกขยะรีไซเคิล และตัวอย่างชุดโต๊ะเก้าอี้สนามจากการทำ Eco Brick ของเด็กนักเรียน

นักเรียนมัธยมเพิ่มขึ้น พลัฟร์จากความเชื่อมั่น

ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลปริกเล่าต่อว่า

“ในช่วง 2-3 ปีจำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้จำนวนนักเรียนโดยรวมเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 20 คน เด็กนักเรียนจบป. 6 จากที่อื่นมาเข้าเรียนต่อที่นี้มากขึ้น นั่นคือปีนี้มี 553 คนขณะที่ปี พ.ศ. 2562 มีนักเรียน 514 คน เรามีความพร้อมทั้งด้านสถานที่และบุคลากร โดยมีครูผู้สอนและฝ่ายธุรการต่าง ๆ รวมกัน 50 กว่าคน ส่วนศูนย์เด็กเล็กมีอีก 3 คน”

“ตอนนี้เราวิเคราะห์และประเมินอยู่ตลอดว่าอีก 3 ปี 5 ปี มีการเพิ่มขึ้นหรือคงตัวอย่างไร โดยดูจากชั้นอนุบาล 1 ป.1 ม.1 ว่ามีลักษณะการลดหรือเพิ่มสอดคล้องกับอัตราการเกิด การโยกย้ายที่อยู่อาศัยอย่างไร และเกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นของตนเอง จนพัฒนาการเป็นนวัตกรรมสร้างพลเมืองต้นรู้” อุษณีย์กล่าวสรุป

ไตรพลัง การเคลื่อนไหวพัฒนาไม่หยุดนิ่ง

หลังจากที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ และย้อนกลับไปดูชื่อเรื่อง “ปรักปลูกไตรพลังเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” (มหาวิทยาลัยแห่งความรู้ที่มีชีวิต) จะพบว่าความมีชีวิตของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ อยู่ที่ไตรพลังซึ่งมีการเคลื่อนไหวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลปริกล้วนมีบทบาทครบถ้วน ในลักษณะไตรพลังคือ เป็นพี่เลี้ยง : (coaching) เพื่อนหนุนพิน่า : (tandem) และเป็นคนของแผ่นดิน หรือ “ลูกแผ่นดิน” : (Phumibuttra)

ทั้งนี้แล้วแต่สถานภาพและบริบทที่แตกต่างกันจาก Tandem ในองค์กรหนึ่งมาเป็นทำหน้าที่เป็น Coaching อีกองค์กรหนึ่ง หรือจาก Coaching ก็มาเป็น Tandem ในอีกสถานภาพหนึ่ง เรื่องเหล่านี้เป็นวงรอบที่สร้างความชำนาญงานทั้งระดับบริหารและปฏิบัติการให้เกิดขึ้น

จุดร่วมแห่งความภาคภูมิใจคือ ทุกคนเป็น Phumibuttra ร่วมกันเป็น “ลูกแผ่นดิน”

เล็กจิ๋วก็มีไตรพลัง ใหญ่โตก็มีไตรพลัง นี่เป็นแกนหลักของแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต พัฒนาอยู่รอด และยั่งยืน

“ปรักโมเดล” คือคำตอบของชาวเทศบาลตำบลปริก ซึ่งพวกเขาพร้อมแบ่งปัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้มาเยี่ยมเยือน

